

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

בפני כב' השופטת הבכירה אורלי שמאי-כתב

תובעים 1. פלונית ת"ז XXX
ע"י ב"כ עו"ד אברהים נסאר

נגד

נתבעים 1. האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים
3. פלוני דרכון XXX
הנתבע 2 על ידי ב"כ עו"ד טל שפרנט

בעניין המנוחה XXX, ת"ז XXX

1

פסק דין

2

3

4

לפניי בקשה של התובעת למתן צו לקיום צוואה ומנגד התנגדות של הנתבע למתן צו קיום הצוואה.

5

6

לאחר עיון בחומר שלפני ולאחר ניהול הוכחות ושמיעת הראיות וכן עיון בסיכומי הצדדים, נחה דעתי כי דין

7

ההתנגדות להידחות וכפועל יוצא – יש לקיים את הצוואה.

8

9

להלן יפורטו הנימוקים לכך.

10

11

רקע והשתלשלות העניינים:

12

13

1. המנוחה, גב' XXX ז"ל, הלכה לבית עולמה ביום 24.2.2021, עת שהתה בבית החולים עוד מיום

14

31.1.21, לאחר שלקתה באירוע מוחי רביעי במספר.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

1

2. ביום 2.2.2021, בסמוך לפני פטירתה, חתמה המנוחה על צוואה בפני עדים אשר במסגרתה ציוותה

לתובעת את כל רכושה ובכלל זה וכפי שמצויין באופן מפורש בצוואה, גם את זכויותיה של המנוחה

4

בדירת מגוריה, בירושלים.

5

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1
- 2 3. הצוואה נערכה על ידי עו"ד XXX שהינה אף אחות בהכשרתה ואשר טיפלה במנוחה, במהלך אשפוז
- 3 קודם של המנוחה בבית החולים הדסה עין כרם, לאחר האירוע המוחי השלישי בו לקתה המנוחה.
- 4
- 5 באותו אשפוז הכירה המנוחה גם את האח XXX אשר טיפל בה במחלקה, במהלך אשפוזה.
- 6
- 7 העדים לצוואה היו – עו"ד XXX והאח XXX.
- 8
- 9 4. למנוחה היתה מסכת חיים מעוררת השראה – אביה נרצח על ידי סטאלין והיא עלתה לישראל
- 10 למרות התנגדותה של אמה. המנוחה היתה בעלת תואר שני XXX ובמשך שנים רבות, עבדה כאשת
- 11 צוות בבית החולים והיתה אהובה על ידי חברותיה לעבודה ושכנותיה. המנוחה מתוארת כאישה
- 12 מלומדת, דואגת לסביבתה, שומרת על אורח חיים בריא, מטיפה ומלמדת את הסובבים אותה על
- 13 תזונה ואוכל בריא ועל שמירה על אורח חיים בריא, בעלת דעה ועצמאית ואף שומרת בקנאות על
- 14 עצמאותה.
- 15
- 16 עם זאת, לא תמיד האירו לה, החיים, פנים. המנוחה שהיתה גרושה, עלתה ארצה בשנת 1972 יחד
- 17 עם בנה היחיד. לימים הבן עבר להתגורר ב-XXX ונהרג לפני שנים רבות, בתאונת דרכים. לבן
- 18 היתה בת זוג [XXX] אשר נותרה להתגורר ב-XXX ועימה שמרה המנוחה על קשר קרוב ואף
- 19 נסעה לבקרה ב-XXX, מידי פעם.
- 20 אולם לבני הזוג לא היו ילדים משותפים.
- 21
- 22 5. אין חולק כי התובעת איננה קרובת משפחה של המנוחה. ע"פ הנטען על ידי התובעת, התובעת
- 23 היתה חברה קרובה של המנוחה מזה שנים רבות, כאשר ההיכרות בין התובעת למנוחה נוצרה סביב
- 24 עבודתן בבית החולים הדסה עין כרם.
- 25

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 .6. אין חולק כי למנוחה היה אח אחד אשר התגורר בXXX ונפטר בשנת 2007. הנתבע [המתנגד]
- 2 הינו בנו של אחיה של המנוחה ואחיינה היחיד של המנוחה. כפועל יוצא, המתנגד הינו יורשה על פי
- 3 דין [היחיד] של המנוחה.
- 4
- 5 אציין כי במהלך הדיון הוזכרו גם בתו של המתנגד אשר מתגוררת בXXX ואשר ביקרה את המנוחה
- 6 פעם אחת בשנת 2013, בעת ביקורה בישראל;
- 7
- 8
- 9
- 10 וכן גב' XXX אשר מתגוררת בXXX ואשר תוארה ככיתה של בת דודתה של המנוחה.
- 11
- 12 מעבר לכך, לא הוזכרו או תוארו בני משפחה אחרים.
- 13
- 14
- 15 .7. כפי שפורט, ביום 31.1.21 נמצאה המנוחה על ידי שכנתה כשהיא שרועה על רצפת ביתה עם חבלת
- 16 ראש ופנים משמעותית. אין חולק כי המנוחה לקתה בשבץ [הרביעי במספר] ואושפזה עקב כך.
- 17 אשפוז נמשך עד ליום מותה, כאשר במהלכו, ביום 2.2.21, נחתמה הצוואה הנטענת.
- 18
- 19 .8. אין חולק כי על פי הוראות הצוואה, הודר המתנגד מעיזבונה של המנוחה ולא קיבל דבר. על קצה
- 20 המזלג אפרט כי המתנגד טוען כי המנוחה היתה בקשר קרוב עם בני המשפחה וכי הקשר היה חם
- 21 ומשפחתי. לשיטתו, לא היתה סיבה למנוחה לצוות את רכושה לתובעת. עוד נטען כי המנוחה לא
- 22 היתה כשירה לחתום על הצוואה ולהבין את טיבה, כי הצוואה הינה פרי של השפעה בלתי הוגנת
- 23 וכן כי התובעת היתה מעורבת בעריכתה.
- 24

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 9. התובעת כופרת ומכחישה את טענות המתנגד. על קצה המזלג אפרט כי התובעת טוענת כי היא היתה
2 חברה קרובה של המנוחה מזה כעשרים שנה ועמדה לצידה כל השנים הללו וכי הצוואה משקפת את
3 רצונה של המנוחה.

4
5

צוואה בעדים ומעמד החתימה

6
7
8

9 10. אין חולק כי הצוואה נחתמה על ידי המנוחה ביום 2.2.21, במסגרת אשפוזה של המנוחה בהדסה
10 עין כרם.

11

12 11. בתצהירו של האח XXX מפורט כי ביום 2.2.21 בערב הגיעו העד ועו"ד XXX לחדרה של המנוחה
13 במחלקה לטיפול נמרץ וכי עו"ד XXX הקריאה למנוחה את הצוואה לאט ובנחת [כלשונו של העד],
14 המנוחה הקשיבה, הבינה וחתמה לפניו ולפני עו"ד XXX על הצוואה [סעיף 5 לתצהיר].

15
16

17

18 העד מפרט כי במעמד החתימה היו נוכחים רק המנוחה ושני העדים וכי המנוחה היתה בדעה צלולה.
19 עוד מפורט כי כל מה שנעשה מאז שהמנוחה יצרה עימו קשר ועד לחתימתה, נעשה לבקשתה
20 ובהתאם לרצונה [סעיף 7 לתצהיר].

21

22 12. במהלך עדותו לפני, פרט העד כי עו"ד XXX הגיעה לבית החולים והוא נפגש עימה והם הלכו יחד
23 למנוחה [עמוד 53 שורות 27 – 30, עמוד 54 שורות 1 – 4].

24

25 13. העד חזר ואישר כי הוא היה נוכח ליד המנוחה, כאשר עו"ד XXX הקריאה למנוחה את הצוואה
26 [עמוד 54 לפרוטוקול].

27

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 14. מנגד, בעדותה של עו"ד XXX, תוארו הדברים באופן שונה. ע"פ עדותה של עו"ד XXX, לאחר
2 שהוקראה למנוחה הצוואה, עו"ד XXX קראה לאח XXX שכן המנוחה לא רצתה שהעד ישמע את
3 תוכן הצוואה אבל כן שיהיה נוכח במועד החתימה [עמוד 40 לפרוטוקול].
4
5 15. ברי, כי לא ניתן ליישב את שתי הגרסאות העובדתיות זו עם זו. לאחר עיון בתצהיר האח XXX
6 ושמיעת העדים, קובעת אני כממצא עובדתי כי הצוואה הוקראה למנוחה [עדות שני העדים תומכת
7 בכך] וכי האח XXX היה נוכח במעמד הקראת הצוואה למנוחה. עדות זו של העד הינה קוהרנטית,
8 הן כמפורט בתצהירו והן כמפורט בעדותו והוא חוזר על הדברים, שוב. אי לכך בנקודה זו, סבורה
9 אני כי העד זוכר טוב יותר את מהלך העניינים ונותנת אני אימון בגרסתו זו.
10
11 16. עם זאת אבהיר, כי אין בכך כדי לגרוע מיתר עדותה של עו"ד XXX אשר היתה אמינה ומהימנה
12 עלי ביותר. מדובר בשני עדים אשר הינם ניטרליים ואובייקטיביים ואשר אין להם אינטרס בתוצאות
13 הצוואה.
14
15 לעניין זה אוסיף ואפרט כי המתנגד טען בסיכומיו כי לאור הפסיקה, יש לראות את עו"ד XXX
16 כבעלת אינטרס להגן על הצוואה שערכה ולהצדיק את מלאכתה [כלשונה של הפסיקה].
17
18 אולם דווקא עדות זו של עו"ד XXX הינה בניגוד לאינטרס הלכאורי הנ"ל, שכן יש בעדות כדי
19 לפגוע לכאורה בתוקף הצוואה. לשיטתו של בית המשפט, הדבר מעיד על תום ליבה של עו"ד XXX
20 ועל אמינותה הכללית של עדותה.
21
22 17. לפיכך וכבר בשלב זה אדגיש ואף אחזור ואציין זאת בהמשך הדברים להלן, כי עדויות עו"ד XXX
23 [למעט הטעות האמורה] וכן האח XXX אמינות ומהימנות עלי ביותר והנני נותנת משקל רב לעדויות
24 אלו.
25

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 18. עוד יפורט להלן בהרחבה לעניין כשרותה של המנוחה, במועד החתימה.
- 2
- 3 עם זאת ולצורכי פרק זה של פסק הדין, אבהיר כי עד לצוואה אינו אמור להעיד על צלילותה של
- 4 המנוחה או על רצונה החופשי, אלא על רצינות המסמך והמעמד וכן על כך שהמצווה היתה מודעת
- 5 לכך שמדובר בצוואה והיא רוצה בכך [ראו דיני ירושה ועיזבון, עמוד 93].
- 6
- 7 19. ממכלול הנסיבות נחה דעתי כי המנוחה ידעה והבינה כי מדובר בצוואה ובחתימה על הצוואה וכן כי
- 8 היא רצתה לחתום על הצוואה. לא זו אף זו – המנוחה יזמה באופן אקטיבי את מעמד החתימה על
- 9 הצוואה. כפי שעולה מהעדויות שלפני – המנוחה ביקשה לקרוא לאח XXX מהמחלקה בה הוא עבד,
- 10 ביקשה ממנו ליצור קשר עם עו"ד XXX בעניין הצוואה, ביקשה הימנו להיות עד לצוואה [עמודים
- 11 52 ו-53 לפרוטוקול] ומאוחר יותר באותו היום, אכן הגיעו לחזרה של המנוחה עו"ד XXX והאח
- 12 XXX והצוואה הוקראה בנחת ובאופן מפורט, למנוחה.
- 13
- 14 ע"פ העדויות שלפני המנוחה הקשיבה והנהנה והבינה כי זהו המעמד של החתימה על הצוואה.
- 15
- 16 20. לא נעלם מעיני בית המשפט כי בעת שנשאל לראשונה, ענה העד XXX בחקירתו הנגדית, כי
- 17 המנוחה ביקשה ממנו ליצור קשר עם עו"ד XXX ולא מיד ענה כי היה זה בעניין הצוואה, אלא
- 18 לאחר שעומת עם הכתוב בתצהירו [עמוד 53 לפרוטוקול].
- 19 אולם אין לייחס לכך כל משמעות או משקל. העד סיפר על נסיבות השיחה עם המנוחה ובעקבות
- 20 זאת עם עו"ד XXX וברור היה כי מדובר היה בנושא הצוואה שכן באותו מועד, ביקשה ממנו
- 21 המנוחה להיות עד לצוואה.
- 22 לפיכך לא ייחס העד חשיבות לדייק בתשובתו, כי הוא יצר קשר עם עו"ד XXX עבור הצוואה. זה
- 23 היה ברור לעד מתוכן השיחה והחקירה ואף ברור כי המפגש אח"כ עם עו"ד XXX אינו ביקור
- 24 חולין או ביקור חברתי, אלא נועד ליצור מעמד החתימה על הצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 אשר על כן אין בכך כדי לפגוע באמינות עדותו.
- 2 וראו לעניין זה אף את עדותה של עו"ד XXX אשר העידה כי העד מסר לה כי המנוחה ביקשה
- 3 שתגיע כי היא רוצה לחתום על הצוואה [עמוד 42 שורה 15].
- 4
- 5 גם בתשובתו אשר בעמוד 54 שורה 28 כי העד לא יודע לענות על השאלה איך המנוחה הבינה-
- 6 אין כדי לפגוע במעמד החתימה.
- 7
- 8 העד הסביר, בעדותו, כי המנוחה ביקשה לקרוא לו ממחלקה אחרת, היתה בהכרה והיתה מתקשרת
- 9 [עמוד 52 שורה 21], ביקשה הימנו להיות עד לצוואה, ביקשה הימנו ליצור קשר עם עו"ד XXX,
- 10 במעמד החתימה שהיה באותו היום העד העיד כי המנוחה הקשיבה והיא אמרה כן ושהיא שומעת כן
- 11 [עמוד 54 שורה 26].
- 12
- 13 על כן לא ברור מה עוד נדרש מהעד להסביר ובהקשר הזה של החקירה, לא מצאתי לייחס משקל
- 14 כלשהו לתשובתו זו.
- 15
- 16 21. לסיכומי של פרק זה: קובעת אני כי מדובר בצוואה בכתב בשני עדים ובכך נדחות טענות המתנגד
- 17 לעניין זה.
- 18
- 19 **נטל ההוכחה:**
- 20
- 21 22. ע"פ העדויות שלפני, הצוואה הוקראה למנוחה וכך אני קובעת. נחה דעתי כי המנוחה לא ידעה קרוא
- 22 וכתוב בעברית [ראו סיכומי התשובה של המתנגד] וכן ע"פ העדויות שלפני, היא התקשתה בעברית.
- 23 עם זאת, נחה דעתי כי המנוחה ידעה עברית באופן מספק לצורך הבנת השיחות עימה [גם בנושאים
- 24 מורכבים] והבנת תוכן הצוואה. נזכור כי המנוחה התגוררה בישראל משנת 1972, עבדה בבית

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 החולים הדסה עין כרם במשך שנים רבות ואין כל עדות לכך שהיא נזקקה לעזרה עקב בעיות שפה,
2 בהתנהלות היום יומית שלה לרבות – מול בנקים, רכישה של דירה, ענייני רפואה וכיוצ"ב. המנוחה
3 היתה עצמאית בניהול ענייניה ועל פי העדויות שלפני, שמרה באופן מוקפד על עצמאותה.
4
5 אשר על כן די היה בהקראת הצוואה על מנת שהמנוחה תבין את תוכנה וכן די בכך כדי לקיים את
6 התנאים המפורטים בסעיף 20 לחוק הירושה.
7
8 23. עם זאת, באישור העדים נרשם כי המנוחה קראה את הצוואה ולא כי זו הוקראה לה, על אף שאין
9 חולק כי המנוחה לא קראה בעצמה את הצוואה וכי כפי שנקבע לעיל- הצוואה אכן הוקראה לה.
10
11 24. לעניין זה מקבלת אני את טענת המתנגד בסיכומיו, כי מדובר בפגם אשר ניתן לריפוי אולם או אז,
12 מועבר הנטל אל כתפי התובעת.
13
14 וראו הפסיקה והמובאות מתוכה אשר הובאו בסיכומי המתנגד.
15
16 25. לעניין מהו הנטל אשר עובר אל כתפי התובעת, אפנה באנאלוגיה אל ת"ע 4280/00 ב.ש. נ' א.ז.
17 (3.12.2006), שם נקבע כדלקמן:
18
19 "דומה שאין ולא יכולה להיות מחלוקת, כי במצב בו צוואה כאמור לא מתורגמת
20 למצווה לשפה אותה הוא שומע ומבין ו/או לא מוקראת לו בשפתו הוא טרם
21 חתימתו עליה - מדובר בפגם מהותי, הפוגם בהבנת המצווה את הוראות צוואתו
22 וממילא בגמירת דעתו לעשותה כפי שעשה אותה. בנסיבות כאלה, הנטל
23 להוכיח, כי המצווה הבין את הוראותיה של הצוואה כמשקפות את רצונו
24 האמיתי מוטל על מבקש הקיום..."

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

1 "...חובה עליו, אם הצוואה הוקראה או תורגמה בפניו ... לציין
2 זאת על פני הצוואה וראוי שגם העדים יאשרו עובדה זו על פניה. אם הדבר
3 לא נעשה אין לנו ענין בפגם פורמלי במובן סעיף 25 לחוק הירושה אלא בכשל
4 המאפשר לטעון, כי הוא לא הבין את הוראת הצוואה. בהיבט זה ובהיבט זה
5 בלבד עובר נטל השכנוע על שכמו של המצווה - לא במובן ס' 25 לחוק הירושה
6 - אלא במובן זה שעליו להוכיח בראיות, כי הוא ידע את תוכנה והבין את
7 הוראותיה. וההבדל ברור - משעמד מבקש הקיום בנטל שהועבר עליו והוכיח
8 בראיות כי המצווה ידע שזו צוואתו בפן המהותי, לאמור ידע את תוכנה והבין
9 את הוראותיה - כגון שזו אכן הוקראה/תורגמה לו בשפה שהוא שומע, הגם
10 שעובדה זו לא צוינה על פני הצוואה - חוזר נטל השכנוע על שכמו של מבקש
11 הביטול (המתנגד) להוכיח את פסלותה של הצוואה מהטעמים האחרים כגון
12 אלה המפורטים בסעיף 30 לחוק הירושה (השפעה בלתי הוגנת וכד')..."

13
14 וראו גם: תע (ת"א) 46769-04-14 נ.ח נ' א.ק; בעמ 6309/14 פלונית נ' פלונית; ע"א
15 4885/00 כהן נ' גזולי, פ"ד נה(5) 941.

16
17
18 26. מהאמור לעיל עולה כי עלינו לבחון האם עמדה התובעת בנטל ההוכחה להוכיח כי המנוחה ידעה את
19 תוכנה של הצוואה, הבינה את הצוואה וכי הצוואה משקפת את רצונה האמיתי של המנוחה.

20
21 קשרי המשפחה ורצונה של המנוחה:

22
23 27. עקרון היסוד בדיני עיזבונות הינו כיבוד רצונו של המנוח:

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

1 "העיקרון של כיבוד רצון המת הינו חלק ממורשת ישראל, והוא גם שעומד
2 כאמור ביסודם של דיני הירושה. הצוואה הינה מצוותו האחרונה של המת,
3 וההנחה הגלומה בה הינה כי היא מבטאת את רצונו האמיתי והמלא לאשר ייעשה
4 בנכסיו לאחר מותו. הצוואה משקפת אפוא את האוטונומיה שלו כפרט ואת זכותו
5 החוקתית בקניינו (ע"א 724/87 כלפה (גולד) נ' גולד [20] בעמ' 28-29). לא
6 בכדי נאמר: "רצונו של אדם הוא כבודו" וכן "מצווה לקיים דברי המת" (כתובות,
7 ע, א [ב]; [גיטין, יד, ב, א]). תפיסה זו מצאה ביטוייה פעם אחר פעם בפסיקתו
8 של בית-משפט זה (ע"א 724/87 הנ"ל, [20] בעמ' 28; ע"א 245/85 אנגלמן
9 נ' קליין, [21] בעמ' 781; ע"א 1900/96 הנ"ל, [14] בעמ' 826).

10
11 מטרתם של הכללים שבדין לבחינת תוקפה של צוואה הינה לקבוע אם, ובאיזו
12 מידה, הצוואה משקפת את רצונו האמיתי של המצווה, שהובע בדעה צלולה ובלי
13 שהיה נתון להשפעה בלתי הוגנת...."

14 ראו דנ"א 7818/00 אהרן נ' אהרוני, פ"ד נט (6) 688, 653.

15
16 28. אין חולק כי צוואה אשר נערכה שעה שקיים פגם מהותי בכושר השיפוט של המצווה או כשמוכח
17 שהצוואה לא נערכה מתוך רצון חופשי אמיתי של המצווה – הינה בטלה [ר' ע"א 5185/93 היועץ
18 המשפטי לממשלה נ' מרום, פ"ד מט(1) 318 (להלן: "פרשת מרום")].

19
20 29. בכתב ההתנגדות המתוקן מתוארת מערכת יחסים חמה וקרובה בין המתנגד לבין המנוחה. בסעיף 2
21 לכתב ההתנגדות מתואר כי המנוחה היתה בקשר חם וקרוב עם משפחתה בXXX, ועם הגב' XXX.
22 עוד פורט כי הנתבע היה ב"קשר קרוב עם מנוחה, בשיחות טלפון ווידאו, משפחתו ביקרה את
23 המנוחה בישראל והמנוחה ביקרה אותו את משפחתה במוסקבה. הקשר ביניהם היה חם ומשפחתי.
24 [ראו סעיף 4 לכתב ההתנגדות המתוקן].

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1
- 2 30. כבר בשלב זה אציין, כי יתכן ומבחינה סובייקטיבית, הנתבע מרגיש קשר חם וקרוב עם המנוחה
- 3 ואכן אף סביר כי המנוחה הרגישה קשר חם כלפי המתנגד ועל פי העדויות שלפני, היתה מאוד גאה
- 4 במתנגד ובבני משפחתו אשר התגוררו בXXX.
- 5
- 6 31. אולם מבחינה אובייקטיבית, קשה עד מאוד [בלשון המעטה] לצייר את מערכת היחסים בין המנוחה
- 7 למתנגד כמערכת יחסים חמה וקרובה.
- 8
- 9 ולהלן יפורטו הדברים בהרחבה:
- 10
- 11
- 12 א. מעדותו של המתנגד אנו למדים כי לאחר מותו של אביו [אחיה של המנוחה] בXXX,
- 13 בשנת 2007, לא ביקרה עוד המנוחה בXXX, לרבות לא את המתנגד ובני משפחתו.
- 14
- 15 זאת, שעה שהמנוחה נסעה מידי פעם לגXXX על מנת לבקר את אלמנתו של בנה וכן זוג
- 16 חברים קרובים שהיו לה בXXX.
- 17
- 18 ועל אף שידעה המנוחה כי המתנגד עצמו אינו יכול לכאורה לצאת מXXX ולבקר בישראל.
- 19
- 20 עובדות אלו אשר הוכחו לפני מעידות על קשר דל שאינו משמעותי ביותר עבור המנוחה
- 21 ושהיה קשר רחוק ושאינו קרוב.
- 22
- 23 ב. אולם בכך אין די. המתנגד מצידו, מעולם לא ביקר בישראל, לפני פטירתה של המנוחה.
- 24

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 לטענת המתנגד, עקב עבודתו, לא יכול היה לבקר בישראל. אולם ראו זה פלא – כאשר
2 מדובר היה באינטרס כלכלי [קרי, לצורך נוכחותו בדיונים בבית המשפט] וסליחה על
3 הציניות – השיג המתנגד אישור לבקר בישראל.
4
5 ודוק – על אף יחסו החם הנטען למנוחה ועל אף שהמנוחה היתה דודתו היחידה, בגיל מבוגר
6 ושהתה בישראל בגפה, ללא כל קרובי משפחה מדרגה ראשונה ואף לא מדרגה שניה, לא
7 טרחה המתנגד ולו פעם אחת, להגיע לבקר את דודתו ולשהות עימה.
8
9 ג. המתנגד אף לא טרחה לעלות לקברה של המנוחה, עת שהה בישראל ולחלוק לה כבוד. לא
10 במהלך ביקורו הראשון כשהגיע לישראל לצורך הדיון בהליכים שלפני ועל אף ששהה
11 מספר ימים בישראל ואף לא לפני מועד ההוכחות. המתנגד לא ידע דבר על מצבתה של
12 המנוחה ואף לא היכן מצוי קברה [עמוד 60 לפרוטוקול].
13
14 ד. בפועל, היו מספר שיחות ספורות בשנה, בין המתנגד לבין המנוחה וזאת בלבד, סביב חגים
15 או ימי הולדת, כאשר המנוחה בחרת שלא לשתף את המתנגד במצב בריאותה או בצרכיה
16 [ראו עמוד 62 שורה 30].
17
18 המתנגד אף לא ידע מי מטפל במנוחה, למה היא זקוקה וכיוצ"ב [עמוד 63 לפרוטוקול] ואף
19 לא סייע לה [עמוד 63 שורה 30].
20
21 המתנגד אף לא ידע לאשורם של דברים, במה המנוחה עבדה [עמוד 63 שורות 34 – 35]
22 או מי הם חבריה [עמוד 64 שורה 5 ואילך].
23
24 בפועל, המנוחה בחרה לשתף באירועי חייה השוטפים את חברותיה אשר היו נשות סודה
25 – התובעת וגב' XXX למשל [סעיף 15 לתצהירה] ולא את המתנגד.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1
- 2 בניגוד למצויין בכתב ההתנגדות כי המנוחה והמתנגד ניהלו שיחות וידיאו, דבר אשר יכול
- 3 להעיד על קשר קרוב יותר, הרי שבמהלך חקירתו הנגדית, הודה המתנגד כי השיחות היו
- 4 בעיקר באמצעות הטלפון [עמוד 63 שורה 11].
- 5
- 6 ה. בתו של המתנגד ביקרה את המנוחה בישראל פעם אחת בשנת 2013 [עמוד 58 שורה
- 7 31], זאת ותו לא.
- 8
- 9 ו. הלכה למעשה, לא יכולה להיות מחלוקת, שהמתנגד לא הכיר לעומק את המנוחה, לא ידע,
- 10 בזמן אמת, פרטים לגבי מצבה הרפואי, לא טיפל בה, לא סייע לה, לא שהה עימה, לא ניהל
- 11 עימה שיחות עומק, לא אירח לה לחברה, לא חגג עימה חגים או חופשות ולא היה איש
- 12 סודה.
- 13
- 14 ז. לשיטתו של בית המשפט הקשר המשפחתי היה דל, שטחי ולא משמעותי.
- 15
- 16 ח. גם עם קרובת המשפחה, גב' XXX, אף שהקשר היה קרוב יותר וגב' XXX ביקרה את
- 17 המנוחה מידי פעם, כאשר הגיעה לירושלים, הרי שבפועל הקשר לא היה מאוד קרוב או
- 18 הדוק.
- 19
- 20 לעניין זה אין חולק כי גב' XXX ביקרה בירושלים כשלוש או ארבע פעמים בשנה בלבד
- 21 [עמוד 80 שורה 15] ואילו המנוחה לא ביקרה את גב' XXX בביתה ב-XXX, אף לא פעם
- 22 אחת, על אף שגב' XXX עברה להתגורר ב-XXX כבר בשנת 2007.
- 23
- 24 זאת, שעה שכפי שצויין- המנוחה טסה ל-XXX מפעם לפעם לבקר את גב' XXX ואת
- 25 חבריה שם.
- 26

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 כמו כן הביקור האחרון של גב' XXX אצל המנוחה היה כחצי שנה לפני פטירתה [סעיף
2 4 לתצהיר].
- 3
- 4 לעניין טיב הקשר- ראו אף את עדותה של השכנה, גב' XXX אשר העידה כי למנוחה היה
5 קשר הדוק יותר עם כלתה, אלמנתו של הבן, אשר מתגוררת ב-XXX מאשר עם גב' XXX
6 [עמוד 71 שורות 9 – 11 ושורות 28 ואילך] וכן את עדותה של הגב' XXX, חברתה של
7 המנוחה, כי המנוחה שיתפה אותה כי היחסים עם הגב' XXX היו שוליים [עמוד 84 שורה
8 22] ואכן הדבר תואם, מבחינה אובייקטיבית, את העובדות לאשורן.
- 9
- 10 בפועל, בחיי היומיום, לא שהתה הגב' XXX עם המנוחה באופן שוטף, לא טיפלה בה או
11 דאגה לצרכיה.
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17 יובהר כי לא בתצהירה של הגב' XXX ולא בעדותה- לא מתואר כי המנוחה שהתה עם
18 הגב' XXX בערבי חג, בארוחות חג, באירועים משפחתיים וכיוצ"ב.
- 19
- 20 32. לאור כל האמור, אינני מקבלת אני את טענתו של המתנגד כי אין כל סיבה שהמנוחה תנשל ותדיר
21 מהצוואה את כל בני המשפחה [כלשונו של המתנגד, סעיף 4 לכתב ההתנגדות המתוקן].
- 22 בפועל ובניגוד למתואר בכתב ההתנגדות המתוקן- הקשר של המנוחה עם בני המשפחה היה בתדירות
23 נמוכה, כאשר בני המשפחה אינם מטפלים בה או מסייעים לה או דואגים לצרכיה. מדובר היה בקשר
24 רחוק, מועט, שיטחי ולא משמעותי.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1
- 2 33. אל מול התמונה העגומה המצטיירת ממערכת היחסים של המנוחה עם בני משפחתה, עולה מהחומר
- 3 שלפני, כי המנוחה היתה מוקפת בחברים קרובים ובשכנים, אשר סייעו לה בקניות, הזמינו אותה
- 4 לאירועים משפחתיים [סעיף 2 לתצהירה של השכנה, הגב' XXX] ואירחו לה לחברה.
- 5
- 6 34. אף שהמנוחה מצטיירת כאדם אשר שומר באדיקות על פרטיותו, בחרה המנוחה בתובעת כאשת
- 7 סודה, בכל הקשור במצבה הרפואי ומינתה את התובעת כמופת כחה לעניינים רפואיים.
- 8
- 9 ראו לעניין זה נספח 1 לכתב ההתנגדות המתוקן מיום 4.10.20.
- 10 כפי שעולה מיפוי הכח, נספח 1- יפוי הכח לא היה מוגבל בהיקפו אלא כלל את כל העניינים
- 11 הרפואיים.
- 12 יפוי הכח נחתם בפני עובדת סוציאלית, עובדת בית החולים אשר מלווה את גימלאי בית החולים
- 13 ומשקף את רצונה של המנוחה ליפות את כוחה של התובעת לקבל החלטות, לבצע פעולות ולייצג
- 14 את המנוחה בכלל ענייניה הרפואיים [ראו נוסח יפוי הכח, נספח 1].
- 15
- 16 הדבר מעיד על כך שהמנוחה סמכה על התובעת וזו, היתה האדם הקרוב ביותר והחשוב ביותר עבור
- 17 המנוחה.
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23 ראו אף את עדותה של עו"ד XXX אשר העידה כי המנוחה ראתה בתובעת כבת [עמוד 37, שורה
- 24 5], כי התובעת דואגת למנוחה וכי ילדיה של התובעת הם כמו נכדיה של המנוחה [עמוד 38 שורה
- 25 19] וכי המנוחה מרגישה כי התובעת הוא הבן אדם הכי יקר למנוחה [עמוד 40 שורה 28].

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1
- 2 כמו כן ראו את עדותה של השכנה, גב' XXX כי היא שמעה מהמנוחה על התובעת וכי המנוחה
- 3 התייעצה עימה באיזה בית חולים להתאשפז [עמוד 67 שורות 15 – 16] וכן את עדותה של חברתה
- 4 של המנוחה, גב' XXX כי המנוחה סיפרה לה כי התובעת הינה בתה המאומצת [עמוד 91 שורה 8]
- 5 וכי תקופה ארוכה רצתה המנוחה ושיתפה את גב' XXX על רצונה להוריש לתובעת את רכושה
- 6 [עמוד 91 לפרוטוקול].
- 7 הגב' XXX אף הוסיפה כי התובעת היתה הדמות המרכזית בחייה של המנוחה [עמוד 92 שורה 3].
- 8
- 9
- 10 35. המנוחה היתה בקשר חברות ארוך שנים עם התובעת והתובעת הכירה אף את חבריה של המנוחה
- 11 בXXX ודאגה לעדכן אותם במצבה ואף לשלוח להם סרטוני וידיאו, מתקופת אשפוזה של המנוחה.
- 12
- 13 לטענות כי המתנגד לא הכיר את התובעת ולא שמע עליה או כי גב' XXX שמעה את שמה רק
- 14 באשפוז האחרון של המנוחה [סעיף 8 לתצהיר], אין ליתן משקל וזאת לאור כל האמור לעיל בדבר
- 15 מערכת היחסים הדלה בין המנוחה לבין קרובי משפחתה.
- 16 אמנם המט"בית שטיפלה במנוחה גם היא לא הכירה לעומק את התובעת אולם מדובר במט"בית
- 17 ששהתה עם המנוחה שלוש פעמים בשבוע בלבד. לאור כך, אין בכך כדי לשנות מהתמונה אשר
- 18 עולה מהחומר שלפני ואשר לפיה לתובעת ולמנוחה היו קשרי חברות ארוכים, קרובים וחמים, דבר
- 19 אשר עולה מעדויותיהן של גב' XXX וגב' XXX, חברותיה של המנוחה ואשר בהן, נותנת אני
- 20 אימון רב ומשקל מכריע.
- 21
- 22 36. תוכן הצוואה לפיו המנוחה מצווה את כל רכושה לתובעת, תואם את רצונה של המנוחה. ראו לעניין
- 23 זה סעיפים 6 ו-7 לתצהירה של חברתה של המנוחה, גב' XXX וכן עדותה של גב' XXX.
- 24

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 מעדויות אלו עולה כי לאורך מספר שנים ובהזדמנויות שונות, שיתפה המנוחה את חברותיה כי
2 ברצונה להוריש את רכושה לתובעת. ראו עדותה של גב' XXX בעמוד 85 לפרוטוקול ועמוד 86
3 שורה 1 וכן עדותה של גב' XXX בעמוד 91 לפרוטוקול.
4
5 37. על פי החומר שלפני, המנוחה היא זו אשר יזמה את עריכת הצוואה ופעלה באופן אקטיבי על מנת
6 שעו"ד XXX תערוך את הצוואה ועל מנת שהיא תחתום עליה.
7
8 בעדותה של עו"ד XXX בפני מתוארת, באופן מפורט, השתלשלות העניינים בנוגע לעריכת הצוואה
9 ממנה עולה כי לא היה מדובר בגחמה של רגע.
10
11 מתואר הלחץ של המנוחה על עו"ד XXX, במהלך האשפוז הקודם של המנוחה, על מנת שתיתן לה
12 את מספר הטלפון שלה, הפניה הטלפונית של המנוחה לעו"ד XXX לאחר האשפוז, השיחה בדבר
13 תוכן הצוואה, כאשר עו"ד XXX אף לא הסתירה כי דעתה לא היתה נוחה מכך שהמנוחה מצווה
14 את רכושה לאישה ממוצא XXX. אי לכך וידאה עו"ד XXX שוב ושוב כי אכן זהו רצונה של
15 המנוחה ואף ניסתה להניע אותה מכך [עמודים 37 ואילך לפרוטוקול ובמיוחד - עמוד 37 שורות 2
16 ואילך, עמוד 37, שורות 16 ו-17, עמוד 39 שורות 25 ואילך, עמוד 40 שורות 28 ואילך].
17 המנוחה מסרה לעו"ד XXX את כתובת דירתה לצורך ציון פרטים אלו בצוואה, מסרה לה את מספר
18 הטלפון של התובעת על מנת שתקבל את מספר תעודת הזהות ולאחר שהצוואה הוקראה לה טלפונית,
19 אישרה את תוכנה.
20 גם במהלך האשפוז האחרון וכפי שפורט לעיל - הפעילה המנוחה יוזמה רבה עת ביקשה לאתר את
21 האח XXX וביקשה ממנו ליצור עם עו"ד XXX קשר על מנת לקבוע מועד לצורך החתימה על
22 הצוואה ואף ביקשה ממנו להיות עד לצוואה [עמוד 53 לפרוטוקול].
23
24 38. יובהר כי אין בראיות או בעדויות שלפני כל אינדיקציה לכך שהמנוחה רצתה לערוך צוואה שתוכנה
25 שונה מהצוואה דנן או כי ביקשה להוריש את רכושה באופן אחר או לגורם אחר.
26

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 וראו גם את עדותה של חברתה של המנוחה, הגב' XXX בסעיפים 10 ו-12 לתצהירה וכן בעמוד
2 91 לפרוטוקול.
- 3
4
5
6
7
- 8 39. עוד אבהיר כי עדויותיהן של גב' XXX וגב' XXX היו אמינות עלי ביותר. הן היו חברותיה של
9 המנוחה במשך שנים רבות, והן עדות אובייקטיביות וניטרליות אשר עדותן היתה מהימנה ביותר על
10 בית המשפט. לפיכך נותנת אני לעדויות אלו משקל רב. הגב' XXX אף לא הכירה את התובעת וכל
11 רצונן של העדות היה אך לפעול להגשמת רצונה של המנוחה.
- 12
13 40. המתנגד מנסה ללמוד מכך שהלכה למעשה לא נקבעה פגישה לחתימה על הצוואה, עד לאשפוז
14 הנוסף של המנוחה, על כך שהצוואה לא שיקפה את רצונה האמיתי של המנוחה ו/או שבסופו של
15 יום לא חפצה המנוחה לחתום על הצוואה וכדומה.
- 16
17 אין בידי לקבל מסקנה זו. פער הזמנים בין יציאתה של המנוחה מהאשפוז לאחר השבץ השלישי,
18 הליך שיקומה הפיזי, השיחה עם עו"ד XXX, עריכת הצוואה והקראתה למנוחה ועד לשבץ הנוסף
19 ביום 31.1.21 - הינו קצר ביותר באופן יחסי ואין ללמוד הימנו דבר.
- 20
21 המנוחה היתה פעילה ויזמה את מהלך עריכת הצוואה ולא התרשמתי כי זנחה זאת. עובדה היא כי
22 מיד בסמוך לתחילת האשפוז, כבר ביום 2.2.21, יזמה היא באופן אקטיבי, כפי שפורט, פעולות
23 לצורך החתימה על הצוואה.
- 24
25 בפסיקה הוכר כי דווקא במצבים כאלו [כגון אשפוז וכן התדרדרות גופנית], אנשים מבקשים לערוך
26 צוואות.
- 27

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 41. המסקנה העולה מכל האמור הינה כי התובעת היתה חברה קרובה למנוחה במשך שנים רבות
2 ושימשה למנוחה כבת משפחה וכי תוכן הצוואה משקף את רצונה האמיתי והחופשי של המנוחה
3 ולאור כך וכן לאור מערכת היחסים הדלה עם בני משפחתה, אין מדובר בצוואה שאיננה סבירה אלא
4 ההיפך – ברור ומובן רצונה של המנוחה להביא לידי ביטוי את שנות החברות הרבות שביניהן
5 ולצוות לתובעת את כלל רכושה.
6 ובמקרה דנן- הנסיבות מצביעות על כך כי הצוואה היתה פרי רצונה של המנוחה.
- 7
8 42. לא נעלמה מעיני טענת המתנגד בכל הנוגע לשיחה שקיימה חברתה של המנוחה עם המנוחה בסמוך
9 לחתימה על הצוואה ואשר תמלילה צורף לכתב התשובה להתנגדות [נספח ז'] ובה מבקשת המנוחה
10 מחברתה כי תשכנע את התובעת להתגורר בדירתה. מתוך השיחה לא ברור לאיזה תקופה המנוחה
11 מתייחסת ואף ייתכן כי מדובר לגבי ההווה, שכן המנוחה אומרת כי דירתה מספיק גדולה וכי היא
12 תתן לה כסף, אם התובעת לא תרצה לגור בדירה. ניתן גם לפרש שיחה זו גם במובן קנייני של מתן
13 הדירה או תמורתה. בנסיבות אלו, אין בשיחה זו כדי לבטל במחיי יד, את רצונה המוכח של המנוחה
14 לערוך את הצוואה בנוסח אשר נחתם ולפיו היא מורישת את כלל רכושה, לתובעת.
15
- 16 43. הצוואה נערכה ע"פ הוראות המנוחה והוקראה למנוחה פעמיים – פעם אחת בסמוך לאחר עריכתה
17 ופעם שניה במועד החתימה. בשתי הפעמים, המנוחה אישרה באופן פוזיטיבי כי זהו רצונה.
18
19 לעניין מועד החתימה, ע"פ עדותה של עו"ד XXX, היא ווידאה עם המנוחה כי זהו רצונה וכי המנוחה
20 אמרה לה שכן, זהו רצונה [עמוד 43 שורות 28 – 29].
21
- 22 44. לסיכומו של פרק זה: הוכח בפני, מעל לנדרש, כי המנוחה יזמה את מעמד החתימה, ידעה והבינה כי
23 מדובר בצוואה וכי במעמד החתימה על הצוואה, היא רצתה לחתום על הצוואה בנוסחה זה, לאחר
24 שהצוואה הוקראה לה על ידי אדם [עו"ד XXX] אשר הינו מהימן על המנוחה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 עוד הוכח בפני, מעל לנדרש כי הצוואה ותוכנה הינם פרי רצונה המלא והאמיתי של המנוחה וכי
2 היא שיקפה רצון זה.
3 כך שהוכח לפני, מעל לנדרש ובהתייחס למובאה מתוך ע"א 2119/94 לנדאו נ' לויך [סעיף 24
4 לסיכומי המתנגד] כי המנוחה ידעה הן מההיבט הטכני והן מההיבט הענייני [כלשון הפסיקה] כי זוהי
5 צוואתה.
6 משכך הדבר, חוזר נטל ההוכחה אל כתפי המתנגד ביחס לכל יתר טענותיו כנגד הצוואה.

כשירותה של המנוחה:

7
8
9
10
11
12 45. ככלל, כל אדם כשיר לזכויות ולחובות מלידתו ועד מותו וכל אדם כשיר לפעולות משפטיות, אלא
13 אם נשללה או הוגבלה כשרות זו בחוק או בפסק דין של בית משפט [ס' 1-2 לחוק הכשרות המשפטית
14 והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962]. כפועל יוצא, כל אדם כשיר לערוך צוואה אלא אם כשרות זו
15 נשללה ממנו כדין [ראו ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל לה (3) 101, להלן- "פרשת בנדל"].

16
17 46. יפים לעניין זה דברי כב' השופטת ארבל בע"א 4377/04 גל גורן הולצברג נ' אביבה מירז (פורסם
18 בנבו, 22.07.2007), (להלן: "פרשת גל גורן הולצברג"), פסקה 27):

19
20 ..הנחה שכזו פוגעת בכבודו של המצווה או המיטיב, היא מכרסמת בזכותו על
21 נכסיו, ומבטאת יוהרה ופטרנליזם שאין להם מקום בשיטה המכירה בזכותו של
22 אדם על קניינו. הזכות לקבוע את גורל רכושו עומדת גם למי שתש כוחו ורפה
23 גופו, אך מחשבתו צלולה. היא עומדת גם לזה עליו נביט כתמהוני וכחריג, כל
24 עוד יכול הוא לגבש רצון עצמאי, כל עוד יש לו יכולת בחירה ויכולת להבין את
25 משמעות פעולותיו (ראו גם: עניין קרן לב"י, בעמ' 721 - 722)..

26

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

1 47. הגבלת הכשרות לפי ס' 26 לחוק הירושה עניינה מצבו הנפשי-מנטלי-קוגניטיבי של המצווה ויכולתו
2 להבין את מהותה של הפעולה המשפטית אותה הוא עושה, היינו – צוואה, ואת משמעותה
3 והשלכותיה על הנהנים מרכושו והמודרים ממנו.
4
5 נקודת הזמן המסוימת, הרלוונטית לבחינת כושרו של המצווה להבחין בטיבה של צוואה, היא "שעת
6 עשייתה של הצוואה".

7
8 "הגבלת כשרות זו, הנובעת מחוסר היכולת להבחין בטיבה של צוואה, אין עניינה
9 בסטטוס של המצווה אלא במצבו הנפשי והגופני בשעת עריכת הצוואה. סטטוס
10 של קטינות או פסלות מביא לבטלות הצוואה, גם אם הקטין או פסול הזין ידעו
11 להבחין בטיבה של צוואה. ואילו בענייננו הצוואה תהא בטלה, רק אם יוכח –
12 בעדות רפואית או אחרת – כי המצווה לא ידע להבחין בטיבה של הצוואה. נטל
13 השכנוע בעניין זה מוטל על הטוען לחוסר כשרות זו... חומר הראיות צריך
14 להתייחס למועד עריכת הצוואה."
15 ר' פרשת **בנדל**, עמוד 105, פסקה 9, ור' גם פרשת **קרן ליב** י.

16
17
18 מן המצווה "היודע להבחין בטיבה של צוואה" נדרשת מודעות לעובדה שהוא עורך צוואה, להיקף
19 רכושו וליורשיו וכן מודעות לתוצאות עריכת הצוואה על יורשיו. על המצווה להתייחס למציאות
20 הסובבת אותו ולגבש רצון חופשי. השאלה אם הבין מצווה את טיב הצוואה עליה חתם נבחנת עפ"י
21 הנסיבות המתקיימות בעת עריכת הצוואה עצמה.

22
23 "לא ידע להבחין בטיבה של צוואה מהו? ביטוי זה לא הוגדר על-ידי המחוקק,
24 ואין זה רצוי, כי אנו נקבע בו מסמרות. המחוקק קבע אך הנחיה כללית, אשר

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 מטרתה לבחון, אם המצווה היה מודע למהות מעשיו ותוצאותיהם. בהקשר זה
2 ניתן לקחת בחשבון את מודעותו של המצווה לעובדה שהוא עורך צוואה, את
3 ידיעתו על דבר היקף רכושו ויורשיו, ואת מודעותו לתוצאות עשיית הצוואה על
4 יורשיו... המשקל, שיינתן לשיקולים אלה ואחרים, הוא דבר המשתנה מעניין
5 לעניין, על-פי נסיבותיו של כל מקרה ומקרה."

6 ר' פרשת בנדל, עמוד 105, פסקה 10, ור' לעניין זה גם ע"א 15/85 מזרחי נ' רז, פ"ד
7 מא(4) 545; פרשת מרום; פרשת קרן ליב"י.

8
9 48. הפסיקה הכירה בקשת רבה של מצבים שבהם לא בהכרח נשללת כשרותו של אדם לחתום על
10 צוואה וביניהם – מינוי אפוטרופוס, מחלות נפש, ליקוי שכלי [ראו אך לאחרונה ת"ע 19872-07-
11 21], פוסט טראומה, מחלות קשות, מצב סופני, לקיחת תרופות בהן תרופות חזקות שהן נוגדי כאב
12 [למשל- ת"ע 32905-12-19], סמיכות של מועד החתימה למועד הפטירה וכיוצ"ב.

13
14 לעניין דמנציה וירידה קוגניטיבית – קויימו צוואות אף שהמנוח סבל מירידה קוגניטיבית ואף
15 דרסטית ונקבע כי לא כל ירידה בכושרו הקוגניטיבי של המצווה, שוללת את כשירותו לחתום על
16 הצוואה.

17
18 ראו לעניין זה למשל- ת"ע 32201-10-17 (30.8.20) שם קויימה צוואה אף שהמנוח סבל
19 מדמנציה וסקולרית [אשר בה יכול להיות ייצוב ושיפור וכן צויין כי לא כל אירוע חריף בקשיש
20 הופך אותו לדמנטי, ראו הציטוטים מחוות הדעת שם, סעיף 28 לפסק הדין],

21
22 ומן הכלל אל הפרט:

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 49. בכתב ההתנגדות המתוקן נטען כי המנוחה לקתה בארבעה אירועים של שבץ, כי היא סבלה ממצב
2 רפואי ירוד, התלוננה על כאבי בטן, חוסר כח, עייפות ובלבול, כי סבלה מרידה בתפקודה, היתה
3 בעלת עצמאות חלקית בלבד וכי היתה לה ירידה קוגניטיבית, כפי שעולה ממסמכים רפואיים וכן
4 מעדויות שונות.
- 5
- 6 50. כדבר שבשיגרה נעזר בית המשפט בחוות דעת של מומחים על מנת לקבוע, האם ידעה המנוחה
7 להבחין בטיבה של צוואה, אם לאו.
- 8
- 9 51. במקרה שלנו, עומדות בפני בית המשפט שתי חוות דעת:
- 10
- 11 א. חוות דעת מיום 27.11.22 של ד"ר XXX שהינה מומחית בפסיכיאטריה. בחוות דעת זו
12 מתוארת מסכת חייה של המנוחה וכן עדויות של מספר עדים עימם בחרה המומחית לשיחה.
13 כמו כן מתוארת ההיסטוריה הרפואית של המנוחה.
- 14 בחוות הדעת מתואר כי לאחר האירוע המוחי השני בשנת 2017 ישנו רושם כי המנוחה
15 החלה לסבול משינויים קוגניטיביים של גיל הזיקנה. כמו כן מוזכרת מספר פעמים במסמכים
16 הרפואיים ירידה קוגניטיבית, כאשר בוצעה ביום 15.10.20 בדיקת מיני קוג אשר
17 תוצאותיה היו 2 מתוך 5.
- 18
- 19 עוד פורט בחוות הדעת כי השינויים הקוגניטיביים המתוארים הינם תואמי גיל ומוחמרים
20 על ידי גורמי סיכון וכי סביר להניח שאדם אשר עובר אירועים מוחיים חוזרים, מפתח
21 דמנציה וסקולרית וכי כל שבץ מוביל להחמרה קוגניטיבית נוספת.
- 22
- 23 התרשמותה של המומחית ממצבה של המנוחה בעת האשפוז האחרון היתה כי המנוחה
24 סבלה מהנמכה קוגניטיבית וכי לא היתה מסוגלת, ככל הנראה, לקבל את ההחלטה על

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 החתימה על הצוואה. להערכת המומחית, מצבה של המנוחה היה חמור מספיק כדי למנוע
2 את כשירותה המשפטית.
- 3
- 4 ב. חוות דעת מיום 11.12.22 של פרופ' XXX [נוירולוג בהכשרתו] אשר נסמכת על התיעוד
5 הרפואי בעניינה של המנוחה. מסקנתו של המומחה הינה כי ברישומים המרובים שעמדו
6 בפני המומחה לא תועדו סימפטומים או ממצאים המעידים על ירידה קוגניטיבית.
7
- 8 המסקנה אליה מגיע המומחה הינה כי המנוחה, למרות גילה המתקדם היתה שמורה
9 קוגניטיבית ו"אבחנה של דמנציה בחומרה זו או אחרת לא עלתה אף פעם". עוד פרט
10 המומחה כי המנוחה קיבלה ציון של 3 מתוך 5 במבחן המיני קוג וכי לו היתה המנוחה
11 דמנטית בדרגת חומרה הפוסלת את כשירותה המשפטית הדבר לא היה נעלם מעיני
12 הרופאים המטפלים בה וכי עובדה זו היתה באה לידי ביטוי בתיעוד הרפואי.
13
- 14 לשיטתו של המומחה- "העובדה כי נבדקה על ידי רופאים נוירולוגים בכירים, מומחים
15 ומתמחים הן במהלך אמבולטורי ממושך במרפאה והן בהיותה מאושפזת במחלקה מבלי
16 שניתן לאבחנה זו כל ביטוי" מעידה, לדעתו של המומחה, כי "המנוחה לא היתה דמנטית
17 במועד בו חתמה על הצוואה".
18
- 19 מסקנתו של המומחה היתה כי "במועד החתימה על הצוואה ביום 2.2.21 המנוחה ידעה
20 להבחין בטיבה של הצוואה והיתה כשירה ובעלת יכולת קוגניטיבית מנטלית וגופנית לערוך
21 צוואה זו"
22
- 23 ג. מונחות בפני אף תשובות המומחה לשאלות ההבהרה [מסמך מיום 7.12.22]. במסמך זה
24 מתקן המומחה את הטעות שנפלה בחוות דעתו לעניין תוצאות מבחן המיני קוג שעברה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואה'

ת"ע 49012-05-21

- 1 המנוחה ומציין כי התוצאה היתה 2 מתוך 5 ולא 3 מתוך 5. המומחה מציין כי אין בכך
2 כדי לשנות את עמדתו בדבר כשירותה של המנוחה להתום על הצוואה.
3
4 המומחה מסביר על מהות המבחן ומציין כי יש לו משקל קליני מוגבל ביותר. עוד מפרט
5 המומחה כי המנוחה לא הופנתה לבדיקות אחרות אשר משמשות להערכה מהירה
6 וסטנדרטית של היכולת הקוגניטיבית ויש בכך כדי לתמוך במסקנה כי היא היתה שמורה
7 קוגניטיבית [כלשון המומחה] שכן "לא עוררה בקרב הרופאים את הצורך בהערכת מצבה
8 לעניין זה".
9
10 52. אין חולק כי שני המומחים לא הכירו את המנוחה בזמן אמת ולא בדקו אותה בחייה, אלא ערכו
11 בדיקות רטרוספקטיביות על סמך מסמכים רפואיים שנמסרו להם ואילו המומחית- נשענה גם על
12 עדויות אחרות.
13
14 המומחית לא זומנה לעדות ואילו המומחה נחקר ארוכות בפני בית המשפט על חוות דעתו ועל
15 מסקנותיו, כמפורט לעיל ובהוות הדעת.
16
17 53. בעדותו הסביר המומחה כי בבית החולים הדסה לא משתמשים במבחן המיני קוג. המומחה שב
18 ומפרט כי גם אם המנוחה קיבלה את הציון 2 מתוך 5 ולא 3 מתוך 5 כפי שכתב בחוות דעתו
19 המקורית, הרי שאין הדבר מלמד על העדר כשירותה המשפטית. המומחה מסביר כי אדם יכול שלא
20 להצליח במבחן המיני קוג ועדיין להיות כשיר מבחינה משפטית, שכן אף אם אדם נכשל במבחן
21 שעון, הרי אם היה מבצעים לו את המבחנים האחרים שכוללים 30 שאלות, אשר בודקים תפקודים
22 קוגניטיביים שונים עדיין יתכן שהיה עונה באופן תקין על יתר השאלות [ראו עמוד 9 שורות 32
23 ואילך, עמוד 10, שורות 8 – 10, 16 – 21, 27 ואילך].
24

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 כבר עתה אבהיר כי מסקנתו זו של המומחה לפיה אין במבחן המיני קוג כדי לחרוץ גורלות בכל
2 הנוגע לכשירותה של המנוחה, מקובלת על בית המשפט שכן היא עולה בקנה אחד, כפי שיתואר
3 בהרחבה להלן, עם הראיות בדבר מצבה הקוגניטיבי של המנוחה עובר ובעת החתימה על הצוואה
4 ולעניין זה נחה דעתו של בית המשפט, כפי שיפורט, כי המנוחה היתה כשירה לחתום על הצוואה
5 וכי ידעה להבחין בטיבה של הצוואה.
6
7 מה גם שבאותו גיליון של ריפוי בעיסוק בו צויין מבחן המיני קוג, נרשם באופן מפורש כי היא
8 מתמצאת בעצמה, במקום ובזמן למעט התאריך, עוד צויין כי היא דיברה לעניין ובהקשר ודיוחה
9 על ירידה בזיכרון. כמו כן בהחסרה סדרתית, היא שגתה בחישוב אחד [מוצג נ/1].
10
11 כל אלו, אף אם היתה טעות בחישוב אחד או בתאריך או ישנה ירידה בזיכרון, אינם מעידים על
12 שלילת כשירותה של המנוחה, כאשר בד בבד, היא מדברת לעניין ומתמצאת בעצמה, במקום ובזמן.
13
14 54. במהלך עדותו של המומחה התברר כי בניגוד לכתוב בחוות דעתו של המומחה, ישנם מסמכים
15 רפואיים אשר מעידים על ירידה קוגניטיבית במצבה של המנוחה.
16
17 ואלו והם:
18
19 א. מסמך מיום החתימה על הצוואה, 2.2.2021 מתוך הגיליון הרפואי של האשפוז של
20 המנוחה. מדובר בביקור של ד"ר שורוק עם פרופ' לקר אשר בו רשומות אבחנות שונות
21 הנוגעות למנוחה. בין היתר – נרשם אנאוזוגנוזיה [מוצג נ/2].
22
23 במהלך עדותו של המומחה, התעוררה שאלה בדבר משמעות המונח. נעשו מספר חיפושים
24 בגוגל מהם עולה כי מדובר במצב בו החולה מכחיש את קיומה של הפגיעה ואת השלכותיה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

1 התפקודיים. בסופו של דבר פרט המומחה כי מדובר בחוסר מודעות אישית למצבו של
2 החולה [עמוד 14 שורה 29 וכן עמוד 20 שורה 34].
3
4 המומחה מפרט כי אין מדובר באבחנה אשר הגיעה לדרגה של דמנציה [עמוד 21 שורות 8
5 ואילך], אך מדובר בירידה קוגניטיבית.
6
7 יתר האבחנות הרשומות- אינן מתייחסות באופן מפורש למצבה הקוגניטיבי, אלא למצבה
8 הרפואי הכללי שהיה ירוד לאחר אותו שבץ רביעי. בין היתר, סבלה המנוחה מחולשה קשה
9 ברגל, שיתוק של יד שמאל, הפרעת דיבור וקושי בשדה הראיה.
10
11 ב. ביום 3.2.21 [יום לאחר החתימה על הצוואה] נערך ביקור נוסף של ד"ר שורוק עם פרופ'
12 לקר ובמסמך זה נרשם כי המנוחה לא ידעה חודש ושנה [מוצג נ/3]. המומחה מודה בכך
13 שהדבר מעיד על ירידה קוגניטיבית מסויימת [עמוד 16 שורה 5].
14
15 55. המומחה עומת עם המוצגים הנ"ל מהם עולה כי ישנה ירידה קוגניטיבית במצבה של המנוחה. עם
16 זאת, לשיטתו של המומחה, מצבה הקוגניטיבי של המנוחה לא עבר את הסף הנדרש על מנת לפסול
17 את כשירותה. המומחה שב ומדגיש כי המנוחה היתה בת 88 וכי לאור גילה סביר כי יחולו שינויים
18 במצבה הקוגניטיבי אולם אין מדובר בהחמרה כזו אשר מלמדת על כך שהיא לא היתה כשירה
19 להבחין בטיבה של הצוואה ובמשמעויות חתימתה.
20
21 ראו למשל הסברו של המומחה בעמוד 17 שורות 29 ואילך ובעמוד 20.
22
23 המומחה אף מסביר כי יש מסמך מיום 2.2.21 ממנו עולה כי המנוחה עירנית ומשתפת פעולה ואף
24 מדברת לעניין וכי הבדיקה נערכה על ידי אשת מקצוע שהיתה מזהה עם המנוחה היתה סובלת
25 מדמנציה [עמוד 20 שורות 23 – 24].

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1
- 2 המומחה חוזר ומסביר, במסגרת עדותו כי אכן היתה למנוחה ירידה קוגניטיבית, אולם מבחינה
- 3 כמותית, לא נחצה הרף של דמנציה והמנוחה לא הפכה ללא כשירה [עמוד 20].
- 4
- 5 המומחה אף חוזר ומדגיש את העובדה כי אם היתה המנוחה דמנטית היה הדבר מאובחן על ידי
- 6 המומחים הרבים שראו אותה [עמוד 22, שורות 1 – 3, שורות 12 – 13]
- 7
- 8 56. על אף העובדה כי חוות הדעת המקורית של המומחה איננה משקפת את כלל העובדות לאשורן, הרי
- 9 שבסופו של יום, מקבלת אני מסקנותיו אלו של המומחה שכן הן עולות בקנה אחד עם יתר הראיות
- 10 שלפני, כפי שיפורט להלן.
- 11
- 12 57. הן המומחית בחוות דעתה והן המומחה בעדותו [עמוד 15 שורה 27] מפרטים כי אירועים מוחיים
- 13 חוזרים ונשנים עלולים להחמיר את המצב הקוגניטיבי של הלוקה בהם.
- 14
- 15 עם זאת, לא די בתיאורה של המומחית כי סביר להניח כי אדם במצבה של המנוחה יפתח דמנציה
- 16 וסקולרית [עמוד 5 לחוות הדעת, פסקה רביעית] וזאת בהעדר אבחנה מפורשת, בנסיבות בהן
- 17 המנוחה נצפתה ונבדקה על ידי רופאים ואנשי צוות רבים, מספר רב של פעמים.
- 18
- 19 בנסיבות אלו ועל אף שחוות דעתה של המומחית מהווה בחינה רספקטיבית של הדברים [על כל
- 20 הקשיים הכרוכים בכך], אין די בהשערות בדבר דמנציה אפשרית, בהעדר אבחנה מפורשת, על מנת
- 21 לקבוע שאין לקיים את הצוואה.
- 22
- 23 על אחת כמה וכמה כאשר בפסיקה, כבר קויימו צוואות אשר החותם עליהן סבל מדמנציה וסקולרית
- 24 [ראו ת"ע 32201-10-17] ועל אחת כמה וכמה כאשר המומחית מודה כי אין תיעוד מדוייק בדבר

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 מצבה הקוגניטיבי של המנוחה בסמוך ולאחר מועד החתימה על הצוואה [עמוד 5 לחוות הדעת,
2 פסקה לפני האחרונה].
- 3
- 4 58. אין חולק כי בחודש ספטמבר 2020 עברה המנוחה את השבץ השלישי ואושפזה במחלקת
5 נוירולוגיה.
- 6
- 7 סבורה אני כי המנוחה השתקמה מכך ובכל מקרה, לא סבלה המנוחה מירידה קוגניטיבית שיש בה
8 כדי להביא לפסילת כשירותה. ראו לעניין זה עדותה של חברתה של המנוחה, הגב' XXX, עמוד
9 88 לפרוטוקול.
- 10
- 11 ואסביר:
- 12
- 13 מדובר בקשישה, בת 88, אשר נעזרה במטב"ית בלבד וגם זאת – רק שלוש פעמים בשבוע [ראו
14 עדותה של גב' נחום, עמוד 73 שורה 18].
- 15
- 16 במקרה דנן:
- 17
- 18 - לא נשלחה המנוחה לביצוע הערכות של מצבה הקוגניטיבי באמצעות מבחנים משמעותיים יותר
19 מאשר המיניקוג כמו מינימנטל ואף שנבדקה על ידי מומחים רבים ואנשי טיפול אשר להם
20 מומחיות וניסיון בטיפול במצבים כאלו – אין בתיעוד הרפואי אבחנה מפורשת של דמנציה.
- 21
- 22 - לא מונה למנוחה אפוטרופוס ואף לא הומלץ על כך;
- 23

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 - המנוחה התנהלה באופן עצמאי בענייניה הכספיים ולא תואר בפני כל קושי של ממש בעניין זה;
- 2 כך למשל- המנוחה לא צברה חובות ואף התנהלה באופן עצמאי בכל הקשור לביצוע תשלומי
- 3 החזקת המדור ותשלומים שוטפים אחרים;
- 4
- 5 ראו לעניין זה את המפורט בסעיף 7 לתצהירה של השכנה, גב' XXX כי המנוחה היתה "אישה
- 6 מאוד מאוד מחושבת" [הכפילות במקור].
- 7
- 8 - המנוחה ביצעה בדיקות רפואיות והתייצבה לבדיקות וטיפולים [ראו נספח 3 לכתב ההתנגדות
- 9 המתוקן – המנוחה ביקרה בקופת החולים לצורך פיזיותרפיה וריפוי בעיסוק ביום 11.11.20
- 10 ונקבע לה תור המשך ליום 18.11.20 אשר גם אליו התייצבה המנוחה];
- 11
- 12 - התקיימה שיחה בין המנוחה לבין חברתה גב' XXX שבה נשאלה החברה האם יש לה תרופה
- 13 ללחץ דם במינון מסויים. המתנגד מבקש ללמוד משיחה זו כי הדבר מלמד על העדר כשירותה
- 14 של המנוחה. אולם לשיטתו של בית המשפט – ההיפך בדיוק: סביר כי למנוחה אשר התקשתה
- 15 בהליכה, תהיה מידי פעם חסרה תרופה זו או אחרת, אולם המנוחה היתה ערה לכך וידעה
- 16 להתקשר ולבקש את התרופה ואף ידעה את המינון הנדרש [עמוד 89 שורות 6 – 8]. אי לכך
- 17 שיחה זו מחזקת את המסקנה כי המנוחה היתה כשירה מבחינה קוגניטיבית.
- 18
- 19 - לא היתה עימה עובדת זרה והמנוחה לנה לבדה בביתה;
- 20
- 21 - 4 ימים מתוך ימי השבוע שהתה ללא עזרה קבועה;
- 22
- 23 - המנוחה זיהתה את האנשים סביבה וידעה עם מי ועל מה היא מדברת;
- 24
- 25 - המנוחה לא קיבלה טיפול תרופתי אשר נוגע לבעיות בזיכרון, דמנציה וכדומה;
- 26

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 - המנוחה קשרה קשרים חברתיים באותו אשפוז של השבץ השלישי – הן עם עו"ד XXX והן
2 עם האח XXX והיא אף המשיכה לשמור עימם על קשר גם לאחר סיום אשפוזה.
3
- 4 - המנוחה זכרה את עו"ד XXX מהמחלקה [עמוד 37 שורה 15], זכרה שהיא עורכת דין בנוסף
5 להיותה אחות, ידעה להתקשר אליה לאחר האשפוז בשנת 2020, נתנה לה את מספר הטלפון
6 של התובעת [עמוד 36 שורה 9, עמוד 37 שורה 7 וכן 17], חזרה ואמרה כי ברצונה לערוך
7 צוואה וכן חזרה ואמרה את תוכן הצוואה [עמוד 37 שורות 1 – 7, שורות 14 – 18]; כפי
8 שפורט לעיל, נותנת אני אימון רב בעדותה של עו"ד XXX ונותנת לעדותה, משקל רב.
9
- 10 על אחת וכמה כאשר מדובר בעורכת דין אשר יש לה הכשרה כאחות ואשר עבדה במחלקה
11 הנורולוגית ויש לה ניסיון ומומחיות עם אנשים שיש להן ירידה קוגניטיבית ועל אחת כמה
12 וכמה כאשר, כפי שפורט לעיל- דעתה של עו"ד XXX לא היתה נוחה מתוכן הצוואה לאור
13 זהות הזוכה [התובעת] והיא אף ניסתה להציע לה אפשרויות אחרות והמנוחה התעקשה [כלשון
14 עו"ד XXX] כי זהו רצונה [עמודים 37 ואילך לפרוטוקול ובמיוחד- עמוד 37 שורות 2 ואילך,
15 עמוד 37, שורות 16 ו- 17, עמוד 39 שורות 25 ואילך, עמוד 40 שורות 28 ואילך].
16
- 17 - המנוחה עשתה "מעל ומעבר" [כלשונה של חברתה, גב' XXX] כדי לשפר את מצבה.
18 הגב' XXX העידה כי על אף שהיה קשה למנוחה מבחינה פיזית, לאחר השבץ השלישי, היא
19 "עודדה אותי כי גם אני עברתי פעם אירוע, אז היה לנו משהו במשותף אז היא היתה מכריחה
20 את עצמה, לעלות ולרדת את המדרגות והיא היתה נותנת לי גם הוראות כן, מה לעשות כדי
21 לשקם את הגוף" [עמוד 90 שורות 25 ואילך].
22 עדות זו אף היא, מלמדת על כשירותה של המנוחה.
23
- 24 59. עו"ד XXX אף תיארה את המנוחה כמי שהתאמצה [כלשונה של עו"ד XXX] להגיע אליה [עמוד
25 46 שורה 28] ובכל מקרה – מדובר ביכולת של המנוחה לנקוט יוזמה, הפעלת שיקול דעת,
32 מתוך 56

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 זיכרון, ביצוע הקשרים של אנשים וכן של מקצועם, להביע רצון, לעמוד על רצונה וליתן
2 פרטים למשל בדבר כתובתה [עמוד 47 שורה 22].
3
4 60. אופן תפקודה של המנוחה כפי שתואר לעיל בצירוף העדר אבחנה רפואית מפורשת בדבר דמנציה,
5 תואם אדם אשר מתפקד ומתנהל באופן עצמאי ואשר הינו כשיר לביצוע פעולות משפטיות.
6
7 61. התיאורים על ירידה בזיכרון [שכחה את קוד הכניסה לבניין] או הקושי בביצוע תרגילי תנועה או
8 שלא הציעה לשתות ולאכול [סעיף 5 לתצהיר גב' XXX] או כי היתה חלשה, עייפה ומבולבלת
9 [סעיף 8 לתצהיר גב' XXX] הינם מובנים בגילה של המנוחה. בכל מקרה, ממקרא תצהיריהן של
10 גב' XXX [השכנה] או גב' XXX [הבת של בת הדודה] או אף תצהירה של המטפלת גב' XXX,
11 לא עולה תמונה של אישה שכשירותה נפגעה או שלא ידעה להבחין בטיבן של פעולות משפטיות.
12
13 62. לאור כל האמור, עולה השאלה - האם כפועל יוצא מהשבץ הרביעי שארע ביום 31.1.21, חל שינוי
14 מהותי במצבה הקוגניטיבי אשר מוביל למסקנה כי אבדה כשירותה המשפטית של המנוחה, אם לאו.
15
16 לאור החומר שלפני, נחה דעתי כי התשובה לשאלה זו הינה שלילית.
17
18 אכן, כפי שראינו לעיל, ישנו תיעוד בדבר ירידה במצבה הקוגניטיבי של המנוחה.
19
20 כפי שצויין מדובר בשבץ רביעי וכן תועדה אנאוזוגנוזיה וביום 3.2.21 היא לא התמצאה בחודש
21 ובשנה.
22
23 לעניין האבחנה של ה- אנאוזוגנוזיה – סבורה אני כי לא ניתן לנתק זאת מאישיותה של המנוחה אשר
24 הטיפה ושמרה על אורח חיים בריא ואף כאשר היה קשה לה מבחינה פיזית- "היא עשתה מעל
25 ומעבר" [כלשונה של חברתה, גב' XXX, ראו עמוד 90 לפרוטוקול] והיתה מכריחה את עצמה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 לעלות ולרדת במדרגות. אשר על כן נחה דעתי כי יש לקבל את מסקנתו של המומחה, כי לא נחצה
2 הרף [כלשונו של המומחה] על מנת לקבוע כי המנוחה חדלה מלהיות כשירה מבחינה משפטית.
3
4 63. אין חולק כי המנוחה היתה חלשה וסבלה מחולשה קשה ברגל, שיתוק בצד שמאל, דיבור לא ברור
5 וקושי בראיה והיא שכבה במיטתה.
6
7 אולם, בד בבד –
8
9 - המנוחה רצתה לחתום על הצוואה! בסמוך מאוד למועד האשפוז, כלומר בסמוך לאחר השבץ
10 הרביעי- המנוחה זכרה כי היא פנתה לעו"ד XXX בעניין צוואתה, זכרה את העד XXX
11 וביקשה לקרוא לו מהמחלקה בה הוא עבד [ראו לעניין זה את עדותו של האח XXX אשר
12 העיד על היוזמה בה נקטה המנוחה שעה שידעה היא כי היא לא מאושפזת במחלקה בה עובד
13 XXX וביקשה מהצוות כי יצרו איתו קשר [עמוד 52 שורות 11 – 12]
14
15 - נתנה הוראות לאח XXX על מנת שיצור קשר עם עו"ד XXX לצורך החתימה על הצוואה
16 [עמוד 40 שורה 15 ועמוד 52 שורות 27 ואילך];
17
18 - זכרה שנדרש עד נוסף לצורך הצוואה! וביקשה מהאח XXX כי ישמש עד נוסף לצוואה
19 [עמוד 53 לפרוטוקול];
20
21 - ידעה להתקשר לחברתה גב' XXX ואמרה לחברתה כי ברצונה שהמטפלת תביא לה מספר
22 דברים וכן את התעודות ואת הארנק עם הכסף [עמוד 85 שורות 3 – 8].
23
24 - המנוחה משוחחת עם חברתה והשיחה הוקלטה וניתן לראות כי למרות חולשתה הפיזית ואף
25 כאשר באים לקחת לה שוב דם, היא מנהלת שיחה לעניין, מבקשת מחברתה לשכנע את התובעת

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 להתגורר בדירתה, עונה לשאלות, מדברת על אלטרנטיבות, זוכרת שהתובעת מתגוררת
2 בשכירות ועוד.
- 3
4 - המנוחה יוזמת באופן עצמאי את כל מה שקשור לחתימה על הצוואה לרבות יודעת כי היא
5 זקוקה לתעודות שלה, זוכרת את כל הנחוץ [לרבות כי נדרש עד נוסף למעמד החתימה] ונותנת
6 הוראות.
- 7
8 - המנוחה ציינה בפני גב' XXX כי היא רוצה לשלם לעו"ד XXX את שכר טרחתה [סעיף 8
9 לתצהיר, עמוד 85 שורה 21];
- 10
11 כלומר- המנוחה ידעה לעשות הקשרים לגבי מה נחוץ לצורך החתימה לרבות לעניין עד נוסף
12 ותשלום השכר. בפועל, השכר שולם לעו"ד XXX על ידי התובעת לאחר מותה של המנוחה
13 ולא ידוע האם הובא למנוחה ארנקה עוד בטרם המפגש עם עו"ד XXX. יצויין כי עו"ד XXX
14 אף העידה כי במעמד החתימה ולאור מצבה הגופני של המנוחה, לא היה זה מתאים לגבות את
15 התשלום;
- 16
17 - המנוחה ידעה ליצור קשר טלפוני ואחר, במהלך האשפוז האחרון עם אנשים שונים לפי רצונה;
18 ראו לעניין זה את המפורט בסעיף 12 בתצהירה של חברתה של המנוחה גב' XXX אשר גם
19 בפניה, הביעה המנוחה, במהלך האשפוז האחרון, את רצונה להותיר את רכושה, לתובעת ואשר
20 שוחחה עם המנוחה במהלך האשפוז, מספר פעמים.
- 21
22 - המנוחה זיהתה את האנשים סביבה וידעה עם מי היא מדברת.
- 23
24 אבהיר כי העובדה כי המנוחה תיארה את עו"ד XXX גם כנוטריונית, איננה מעידה, לשיטתי
25 על ירידה בתפקודה הקוגניטיבי של המנוחה אשר מאיין את כשירותה. ההיפך- המנוחה זיהתה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 נוטריון עם עבודה משפטית ובנסיבות בהן המנוחה איננה ילידת ישראל ושפת האם שלה איננה
2 עברית, שימוש במינוח של נוטריון, אין בו כדי להעיד על העדר כשירות.
- 3
- 4 64. אציין כי גם לצורכי ההכרעה בשאלת כשירותה של המנוחה, נותנת אני אימון רב בעדותה של עו"ד
5 XXX אשר כפי שפורט, בהשכלתה ובהכשרתה היא גם אחות, אשר עבדה במחלקת הנורולוגיה.
6
- 7 עו"ד XXX התרשמה שהמנוחה ידעה מה היא רוצה [עמוד 40 שורה 28] וכי במועד החתימה על
8 הצוואה – המנוחה היתה לגמרי ברורה וצלולה מבחינה קוגניטיבית [עמוד 42 שורה 29].
9
- 10 בהמשך עדותה, עו"ד XXX מתארת כי דיברה עם המנוחה במועד החתימה [עמוד 42 שורה 33,
11 עמוד 43 שורה 1], ביצעה הערכה של מצבה של המנוחה, הגיעה למסקנה [על בסיס הכשרתה
12 וניסיונה] כי המנוחה מספיק צלולה והעידה כי המנוחה הבינה יפה מאוד [כלשון העדה] על מה היא
13 חותמת וכי מצבה הקוגניטיבי היה בסדר וניתן היה לנהל עימה דיונים ממש [עמוד 43 שורות 6 –
14 12].
- 15
- 16 גם בהמשכה של העדות חזרה עו"ד XXX והעידה כי המנוחה התמצאה במקום ובזמן ואישרה את
17 תוכן הצוואה [עמוד 43 שורות 16 ואילך]. וראו גם עמוד 46 שורה 14 בה אומרת עו"ד XXX
18 במפורש כי גם אם מצבה היה שונה פיזית, לא היה שונה קוגניטיבית.
19
- 20 65. לעניין ניסיונה של עו"ד XXX, בין היתר, בטיפול בחולים אשר סובלים מדמנציה – ראו עמוד 44
21 לפרוטוקול, שורות 19 ואילך. עו"ד XXX מעידה כי היא מטפלת בקהילה באנשים בכל הגילאים
22 שיש להם דמנציה ומצבה של המנוחה לא נראה כמו דמנציה. עוד העידה עו"ד XXX כי המנוחה
23 היתה חדה, ברורה ועו"ד XXX לא הרגישה פקפוק [כלשונה] במצבה של המנוחה [עמוד 44 שורות
24 19 ואילך].

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

66. אבהיר כי חשיבות רבה הנני מייחסת גם לעובדה שצויינה על ידי עו"ד XXX כי היא בחרה להיות עדה [עמוד 43 שורה 6], דבר אשר מחזק את עדותה בדבר היותה של המנוחה בעלת יכולת קוגניטיבית וכשירות, להבחין בטיבה של הצוואה ולחתום עליה.

67. עוד אבהיר, כי נותנת אני משקל רב לעדותה של עו"ד XXX על פני חוות דעתה של המומחית. לעניין זה חשוב להדגיש כי בית המשפט רשאי להעדיף ראיות באשר למצב המצווה בעת עריכת צוואה על חוות דעת רפואית הנערכת לאחר שהמנוחה הלכה לבית עולמה. ראו: ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא, פ"ד נד(2) 215 (2000); ת"ע 5922/86 ברזבסקי נ' רובינשטיין, פ"ד תשנ"ג(ג) 89 (1992); עניין קרן ליב"י; עמ"ש (ת"א) 36529-11-10 ב.ש.מ. נ' ש.מ. (2012).

בית המשפט אף רשאי להעדיף עדות זו או אחרת על פני עדויות אחרות, "ולבסס עליה את מסקנתו בדבר יכולתו של המנוח להבחין בטיבה של הצוואה בשעה שנעשתה" (ראו: ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון ישראל, פ"ד נד(2) 2000 (2015)).

68. לשיטתי, מסקנותיה של המומחית אינן מתיישבות עם חומר הראיות שלפני בדבר מצבה הקוגניטיבי השמור [דיו] של המנוחה כפי שפורט והחשוב מכל – כפי שכבר צויין – המומחית לא הכירה את המנוחה ולא בדקה אותה בזמן אמת.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

- 1 מה גם שגם המומחית מודה כי היא נוקטת במילים "סביר להניח" כי "אין תיעוד מדוייק של מצבה
2 הקוגניטיבי בימים שקדמו לחתימת הצוואה וכן לא בשבועות שלאחר החתימה אך טרם מותה" [עמוד
3 5 לחוות הדעת פסקה אחת לפני אחרונה].
4 דבר אשר תומך דווקא במסקנות המומחה כפי שפורטו לעיל.
5
6 לאור זאת, עדותה של אחות בעלת הכשרה וניסיון, אשר נפגשה עם המנוחה בזמן אמת ולא רק
7 נפגשה – ערכה את הצוואה, הקריאה והסבירה למנוחה ואף שימשה כעדה לצוואה, עדיפה ובעלת
8 משקל רב על פני חוות דעתה של המומחית. זאת, בצירוף ליתר הראיות, כפי שפורטו לעיל.
9
10 69. כך גם לגבי עדותו של האח XXX. מדובר היה באיש צוות, שעובד במחלקת נוירולוגיה והוא בעל
11 הכשרה וניסיון והוא התרשם כי המנוחה ענתה לכל הפקודות, היתה בהכרה מלאה, תקשרה וענתה
12 לשאלות ונשוב ונזכור, כי המנוחה היא זו אשר ביקשה לקרוא לאח ולהביאו מהמחלקה בה עבד וכן
13 ביקשה ממנו להתקשר לעו"ד XXX בנוגע לצוואה ואף ביקשה ממנו להיות עד לצוואה.
14
15 עוד אבהיר כי נוכחותו של האח XXX בחדר בעת הקראת הצוואה, בניגוד לרצון המנוחה כפי
16 שמשתקף מעדותה של עו"ד XXX, אינו מלמד דבר על כשירותה הקוגניטיבית של המנוחה. מדובר
17 בחדר בבית חולים, נכנסים ויוצאים אנשים שונים ומלבד זאת, ידוע כי נפגע שדה ראייתה של
18 המנוחה והדבר מצויין במפורש בתיעוד הרפואי.
19
20 70. הצוואה כוללת את סעיף 4 אשר אינו רלוונטי. לעניין זה הוסבר על ידי עו"ד XXX כי זהו סעיף
21 סטנדרטי שנוסח על ידה. אכן אין לסעיף זה משמעות לאור תוכן הצוואה, אולם לא שוכנעתי כי יש
22 בכך כדי להצביע על אי כשירותה של המנוחה. ברי, כי המנוחה סמכה על עו"ד XXX לגבי ניסוח
23 הצוואה, זאת ותו לא ואין להסיק מכך מסקנות אחרות. לעניין רישא הצוואה- גם אם לא ידוע על
24 צוואה אחרת שערכה המנוחה, הרי שמן הזהירות היה לכלול זאת בנוסח הצוואה וטוב שכך.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1
2
3 71. אשלים ואציין כי בניגוד לחשיבות שאני מייחסת לעדויות של עו"ד XXX ושל האח XXX ולעובדה
4 כי עדויות אלו היו אמינות עלי ביותר, הרי שאין ליתן משקל כלל לעדותה של הגב' XXX לעניין
5 מצבה הקוגניטיבי של המנוחה. מדובר בעדות שמיעה בלבד, כאשר הביקור האחרון של גב' XXX
6 את המנוחה היה כחצי שנה לפני מותה וכאשר גם גב' XXX, בעדותה, לא העידה על הדברים
7 שעליהם מעידה גב' XXX [עמוד 82 לפרוטוקול].
8
9 העדות היחידה לעניין זה שיש לתת לה משקל, הינה עדותה של הגב' XXX אשר טיפלה במנוחה
10 כמט"בית במשך כשנתיים ואשר הכירה את המנוחה ומעידה בתצהירה כי ההתרשמות שלה היתה
11 כי המנוחה לא "היתה במצב להבין" [כלשונה] והיא לא חושבת שהיא הבינה על מה היא חותמת
12 [סעיף 10 לתצהיר].
13 עם זאת ולאור כל האמור לעיל, אין די בעדות זו.
14 הרושם והמסקנה העולים מיתר העדויות הינו כי המנוחה היתה כשירה לחתום על הצוואה.
15
16 72. עוד אציין כי מקבלת אני את התרשמותו של המומחה כי בסרטונים שצולמו באשפוז האחרון, ניתן
17 לראות אישה קשישה אשר שוכבת במיטתה, אולם היא מגיבה למה שמדברים איתה [עמוד 25 שורה
18 27].
19
20 73. לעניין זה אין אלא להפנות בשנית לפרשת גל גורן הולצברג ולציטוט שהובא לעיל ואשר מפאת
21 חשיבותו, יובא כאן בשנית- "הזכות לקבוע את גורל רכושו עומדת גם למי שתש כוחו ורפה
22 גופו, אך מחשבתו צלולה" [ראו לעיל].
23
24 74. חשיבות מרובה מייחסים המומחית וגם המתנגד, לכך שהמנוחה חזרה ואמרה כי אין לה קרובי
25 משפחה כלל.
26

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 בנושא זה, אפנה אל נספח 3 לכתב ההתנגדות המתוקן. מדובר בביקור בקופת חולים ביום 18.11.20,
2 לאחר שחרורה של המנוחה מהאשפוז בו שהתה לאחר השבץ המוחי השלישי.
3
4 כפי שעולה מאותו מסמך- מדובר היה בביקור לצורך פיזיותרפיה ובניית תוכנית טיפול. בתיאור
5 סיבת ההפנייה נכתב כי לדברי המנוחה, "אין קרובי משפחה, רק השכנים דואגים לה, יש עזרה של
6 מטבית".
7
8 לשיטתו של בית המשפט ובהקשר בו נאמרו הדברים, הרי שהדברים שיקפו את מציאות חייה של
9 המנוחה. לא היו לה קרובי משפחה ששהו עימה או שעזרו לה אלא שכנים ועזרה של מט"בית.
10 אינפורמציה זו היתה נדרשת לצורך בניית תוכנית הטיפול והבנה בדבר מציאות חייה של המנוחה,
11 עת נדרש המשך טיפול פיזיותרפי.
12
13 הדבר אינו מעיד על ירידה קוגניטיבית במצבה של המנוחה.
14
15 75. עם זאת, אין חולק כי גם בשיחותיה של המנוחה עם עו"ד XXX ולצרכי עריכת הצוואה ולשאלותיה
16 החוזרות ונשנות של עו"ד XXX, אמרה המנוחה כי אין לה קרובי משפחה כלל וכך גם נכתב
17 במסמכים רפואיים.
18
19 בניגוד לטענות המתנגד – לשיטתו של בית המשפט אמירה זו איננה מלמדת על העדר כשירותה של
20 המנוחה.
21
22 ראשית, סבורה אני כי המנוחה ידעה אף ידעה על המתנגד כקרוב משפחתה וכיורשה ואף סופר כי
23 השיחה האחרונה היתה עימו ביום 17.1.21 וכן כי היא היתה גאה מאוד בו ובבני משפחתו.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 אך לעניין זה מצטרפת אני להתרשמותה של עו"ד XXX כי אם המנוחה לא מצאה לנכון לספר לה
2 על קרובי משפחה אלו, יתכן ולא ראתה אותם כמי שהיה איתה וכמי שהיה חלק מהחיים שלה [עמוד
3 48 שורות 8 ואילך].

4
5 ואין נכון מזה.

6 צר לבית המשפט על שנאלץ הוא לשוב ולהזכיר – מדובר באחיין שהמנוחה לא פגשה מאז שנת
7 2007, קרי – במשך 14 שנים! לאחר מות אחיה, אביו של המתנגד- המנוחה בחרה לטוס לXXX
8 ולא לXXX וכן בחרה שלא לשתף את המתנגד במצבה הרפואי או בנסיבות אחרות של חייה.
9 אחיין שבחר שלא לנסות לקבל אישור להגיע לישראל ולבקר את המנוחה, שביתו ביקרה את המנוחה
10 פעם אחת בשנת 2013, ששוחח עם המנוחה בתדירות נמוכה של מספר פעמים מועט בשנה, זאת
11 ולו לא.

12 גם היחסים עם הגב' XXX, אף שהיו חמים יותר, לא היו חמים מספיק.

13
14 בפעל – בשנים האחרונות לחייה של המנוחה, שעה שמצבה הגופני היה מורכב – חיה המנוחה בגפה,
15 ללא מי מבני המשפחה לצידה, ללא עזרה מהם וללא שעשו ולו דבר מינימלי עבורה. אפילו XXX,
16 לא ביקרה המנוחה, שלא לדבר על לחגוג חגים יחד עם בני משפחה.

17
18 וראו גם את עדותה של חברתה של המנוחה, גב' XXX, על היותה של המנוחה לבדה, ללא קרובי
19 משפחה – עמוד 92 לפרוטוקול.

20
21 לפיכך סבורה אני כי המנוחה ידעה שהמתנגד הוא יורשה, אולם מבחינתה ולצורכי הצוואה [או
22 לצורכי מתן אינפורמציה לגורמים רפואיים בדבר האנשים אשר מטפלים בה] הרי שמבחינתה, לא
23 היו לה קרובי משפחה.

24

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 אמירותיה של המנוחה אינן משקפות מצב של ירידה קוגניטיבית, אלא שיקוף של מציאות חיים
2 מסויימת והשלמה עם אותה מציאות ובנוסף- הבנה מלאה כי לא לאותם קרובים, מבקשת היא
3 להותיר את עזבונה.
4
5 76. להשלמת התמונה אבהיר כי המתנגד לא טרח להזמין למתן עדות מי מאנשי הצוות בבית החולים
6 אשר בדקו את המנוחה בזמן אמת, במהלך אשפוזו האחרון ולכל הפחות ביום 2.2.21, מועד החתימה
7 על הצוואה והדבר פועל לרעתו.
8
9 77. עוד אבהיר כי לשיחה שניהלה חברתה של המנוחה, גב' XXX, עם המנוחה בסמוך לפני מותה [ככל
10 הנראה יומיים לפני פטירתה] ואשר בה חזרה המנוחה ואמרה כי ברצונה להוריש את רכושה
11 לתובעת, אין כדי להעיד על מצבה הקוגניטיבי של המנוחה ביום 2.2.21.
12
13 סביר, כי מיום ליום היתה הדרדרות במצבה הקוגניטיבי של המנוחה. כך למשל – ביום 2.2.21
14 ידעה המנוחה להתמצא בזמן [ראו עדות עו"ד XXX] ואילו ביום 3.2.21 כבר לא ידעה חודש ושנה
15 [מוצג נ/3]. לפיכך לכך שהמנוחה חזרה ואמרה את רצונה, על אף שכבר נחתמה הצוואה, אין משקל
16 כלל לעניין מצבה הקוגניטיבי ביום 2.2.21 אולם יש בכך כדי להעיד על רצונה הברור והקוהרנטי
17 של המנוחה, להוריש לתובעת את כל רכושה.
18
19 78. לסיכומו של פרק זה: מהחומר שלפני עולה כי המתנגד לא הרים את נטל ההוכחה והראיה המוטל
20 עליו לעניין העדר כשירותה של המנוחה.
21
22 בראיות המועטות שלפני שהן עדויות על בלבול של המנוחה וכן האמור במוצגים נ/2 ו- נ/3 אל
23 מול יתר הראיות שלפני וכן אל מול מסקנות המומחה אשר מקובלות עלי ואשר מתיישבות הן עם
24 יתר הראיות, כפי שפורט, אין די על מנת להרים את נטל ההוכחה והראיה ולפיכך דוחה אני את

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 טענות המתנגד כי המנוחה לא היתה כשירה לחתום על הצוואה ו/או כי לא ידעה להבחין בטיבה של
2 הצוואה וכיוצ"ב.
3
4 יוזכר כי הנטל המוטל על המתנגד אינו נטל של מה בכך, ראו פרשת בנדל וכדי לעמוד בנטל אין די
5 בהעלאת ספקות בלבד, אלא יש צורך בראיות ממשיות וברורות ע"א 733/88 אהרונין נ' אלישקה
6 וכן שוחט, גולדברג, פלומין, דיני ירושה ועיזבון, הוצאת סדן (2005), עמ' 98.
7
8 שכן לא כל ירידה קוגניטיבית יש בה כדי לקבוע העדר כשירות וכפי שפורט בפסיקה, גם דמנציה
9 כשלעצמה, אף אם אובחנה באופן מפורש וגם ירידה קוגניטיבית – אין בהן כדי לקבוע את העדר
10 הכשירות.
11
12 79. וכפי שהוסבר בפרשת בנדל – לבית המשפט יש שיקול דעת לצקת תוכן בכל מקרה על פי נסיבותיו
13 [כלשון הפסיקה].
14
15 במקרה שלנו ולאור כל החומר שלפני והמפורט לעיל –
16 קובעת אני כי המנוחה היתה מודעת למעשיה ולתוצאותיו [כלשון הפסיקה, ראו פרשת בנדל לעיל],
17 ידעה למי היא מבקשת ורוצה להוריש את רכושה, ידעה כי עקב כך לא יזכה גורם אחר [לרבות
18 המתנגד] בחלק מרכושה וכן ידעה להבחין בטיבה של הצוואה במועד החתימה על הצוואה, היתה
19 כשירה מבחינה קוגניטיבית לבצע פעולות משפטיות וכן היתה כשירה לחתום על הצוואה.
20
21 מסקנה זו נתמכת הן בחוות דעתו ובעדותו של המומחה, הן בראיות שלפני בדבר אופן תפקודה של
22 המנוחה מבחינה קוגניטיבית והן בעדויות של העדים שלפני.
23
24 אבהיר כי נותנת אני עדיפות למסקנות המומחה על פני חוות דעתה של המומחית וזאת לאור כך
25 שהמומחית לא נחקרה על חוות דעתה ומסקנותיה מבוססות על השערות ואינן עולות בקנה אחד עם

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 יתר חומר הראיות. כמו כן המומחית לא שוחחה עם כל העדים הרלוונטיים וכן לא עומתה עם
2 העובדות הרלוונטיות המעידות על תפקודה של המנוחה, ביום 2.2.21, מועד החתימה לרבות-
3 היוזמה אותה נקטה, ההקשרים, הזיכרון והמאמץ שעשתה על מנת לארגן את מעמד החתימה.
4
5 לפיכך מצאתי כי אין ליתן משקל כלל לחוות דעתה של המומחית ולמסקנותיה.
6
7 80. ואין לי אלא להפנות אל בע"א 7506/95 מיכל שוורץ נגד בית אולפנא בית אהרן וישראל, פד"י
8 נד(2) 215, 222 (2000):

10 "השאלה אם הבין המנוח את טיב הצוואה שעליה חתם נבחנת על-פי הנסיבות
11 המתקיימות בעת עריכת הצוואה עצמה. כבר נפסק כי "גם מקום בו סבל פלוני
12 מרגעים או אף מתקופות שבהן נתערפלה דעתו, הרי אם מצא בית המשפט כי
13 היה צלול ביום עשיית הצוואה – ולא כל שכן, אם כך היו פני הדברים במועד
14 עשייתה הלכה למעשה – הריהו רשאי וצריך לקבוע, כי פלוני 'הבין את טיבה'
15 של הצוואה שעה שעשה אותה" (דברי השופט קדמי בע"א 3411/92
16 רובינשטיין נ' ברזבסקי, וראו גם: ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל; ע"א 1212/91
17 קרן לב"י נ' בינשטוק, בעמ' 735). משהייתה בפני בית-משפט קמא עדות
18 הנוטריון, המלמדת על כשירותו של המנוח במעמד עריכת הצוואה עצמו להביע
19 את רצונו ולהבין את טיבה, ומשנתקבלה עדות זו על-ידי השופט המחוזי
20 כמהימנה – רשאי היה להעדיפה מעדויות אחרות, ולבסס עליה את מסקנתו בדבר
21 יכולתו של המנוח להבחין בטיבה של הצוואה בשעה שנעשתה.
22 משבא לכלל מסקנה זו יש להגשים את רצונו של המצווה ובלבד שלא נפל בו
23 פגם אחר. "החוק נותן משקל רב לזכות המנוח להחליט מה יעשה בנכסיו לאחר
24 פטירתו, אפילו תוך הדרת היורשים לפי דין מזכויותיהם כיוורשים" (המשנה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 לנשיא ש' לויין ברע"א 5103/95 דשת נ' אליהו). הצורך לכבד את רצון המת
2 הוא ביטוי לאוטונומיה של הרצון הפרטי, המעוגנת בכבודו של אדם (הנשיא א'
3 ברק בע"א 1900/96 טלמצ'יו נ' האפוטרופוס הכללי. זכותו של המנוח לעשות
4 בנכסיו לאחר פטירתו הפכה כיום גם לזכות קניין חוקתית (רע"א 5103/95 הנ"ל
5 [4]). "מטרת דין הצוואה בכלל – ודיני פרשנות הצוואה בפרט – הוא להגשים
6 את רצונו ('אומד דעתו') של המצווה" (ע"א 1900/96 הנ"ל).
7

8 81. בדומה לאמור בפסק דין שוורץ הנ"ל, הרי שלפני היתה עדותה של עורכת הצוואה, עו"ד XXX,
9 אשר כפי שפורט לעיל, הינה אחת בהכשרתה ומטפלת באנשים בדמנציה בדרגות שונות ואשר
10 התרשמה מכך שהמנוחה היתה כשירה להבחין בטיבה של הצוואה ולחתום עליה. לעדות זאת, שהינה
11 אמינה ומהימנה עלי ביותר, הנני נותנת חשיבות רבה, על אחת כמה וכמה בצירוף מסקנות המומחה
12 וראיות אחרות, כפי שפורטו לעיל.

13
14 82. עוד אפנה לדבריו של בית המשפט לענייני משפחה בירושלים בתע (ים) 40240/00 עיזבון המנוח
15 עבוד לוי ז"ח נ' נגד לוי אברהם, (פורסם בנבו 11.11.2001), שם נקבע:

17 "אין זה משנה אם היה בדרך כלל שפוי, בעל דימונות, חולה מאוד, גובל
18 בסניליות וכד', כל עוד שלא הורם נטל השכנוע שאמנם כך היה מצבו של המנוח
19 ביום שבו חתם על צוואתו.
20 אין ספק שיכולים להיות מצבים קוגניטיביים שהינם כה קבועים וחד משמעיים
21 עד כדי כך שההוכחות על מצבו של המנוח המתייחסות לתקופה שלפני או אחרי
22 עשיית הצוואה ישכנעו את בית המשפט שכך גם היה המצב ביום החתימה. ברם,
23 הדמנציה איזנה תמיד כזו, לאור התנודתיות שבתופעה, ועל כן בהחלט ייתכן
24 שביום עריכת הצוואה לא סבל המנוח מהפרעות במצבו הקוגניטיבי שיביא לידי
25 פסלות צוואתו, גם אם הוכח כך לגבי מועדים אחרים לפני ואחרי הצוואה. . בית

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 המשפט יכול להסיק את המסקנות המתאימות גם ללא חוות דעת נוירולוג,
2 פסיכיאטר או פסיכולוג באשר למצבו של המנוח בעת עריכת הצוואה ויכולים
3 להעיד על כך רופא כללי, אחות ואף אדם אחר ללא השכלה רפואית".

4
5 83. במקרה שלנו וכפי שפורט – המתנגד לא הצליח להרים את נטל הראיה וההוכחה.

6
7 84. למעלה מן הצורך אפרט כי אף אם נאמר כי נטל הראיה וההוכחה מוטלים על כתפי התובעת [שכן
8 יתכן וכחלק מחובת ההוכחה המוטלת על התובעת לאור הפגם בצוואה, עליה אף להוכיח כי המנוחה
9 הבינה את תוכנה של הצוואה], הרי שהתובעת עמדה בנטל זה מעל לנדרש.

10
11 לפיכך שבה אני וקובעת כי המנוחה היתה כשירה קוגניטיבית להבין בטיבה של הצוואה וכן את
12 תוכנה ותוצאותיה, הן במועד עריכתה והן במועד חתימתה, הבינה את תוכנה, וכן כי הצוואה שיקפה
13 את רצונה ואת ההוראות שנתנה לעו"ד XXX טרם מועד החתימה.

14
15
16 מעורבות התובעת בעריכת הצוואה:

17
18 מסגרת נורמטיבית:

19
20 85. סעיף 35 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן: החוק), קובע כדלקמן:

21
22 "הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד
23 לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של
24 אחד מאלה - בטלה."
25

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

86. בפסיקה נקבע כי:

"עריכת" הצוואה לעניין זה משמעותה "הכנתו הטכנית של המסמך"
(ע"א 510/90 הנ"ל [9], בעמ' 225-226). "עורך הצוואה הוא מי שנוטל חלק
בניסוחו או בכתיבתו של המסמך. הווה אומר, העריכה היא פעולה הקשורה
ביצירתו, מבחינת התוכן או הצורה, של המסמך הקרוי צוואה" [ע"א 6496 בוטו
נ' בוטו פ"ד נד (1) 19 פסקה 7 והאסמכתאות שם].

87. לגבי הביטוי "לקח באופן אחר חלק בעריכתה" של הצוואה נקבע כי מדובר בביטוי גמיש ותוכנו
נקבע ע"פ נסיבות המקרה ומבחן השכר הישר [ראו "דיני ירושה ועיזבון" הוצאת סדן, 2014,
עמוד 137 והאסמכתאות שם] וככל שיהיו מעורבות הנהנה ופעילותו רבות יותר, גסות יתר ועמוקות
יותר – תגדל הנטייה לפסול את הצוואה [שם, עמוד 138].

88. על קצה המזלג אפרט כי הפסיקה קבעה כי בהתקיים הנסיבות המתוארות בסעיף 35 לחוק קמה
חזקה חלוטה כי "ננקטה פעולה אסורה כלפי המצווה וכי פעולה זו פגמה ברצונו החופשי. זוהי
"חזקה בדין שאין בלתי" [ראו פרשת בוטו הנ"ל].

עוד נאמר בפרשת בוטו הנ"ל כי:

"הגיונה של הוראת הסעיף 35 הוא כי האנשים המנויים בו עשויים להשפיע על
המצווה שלא כדין (ע"א 681/77 מרק נ' שאבי [3]) "הפסילה [של הוראת
הצוואה – א' ר'] היא מחמת חשש שמא האנשים האלה (העד או מי שערך או
שלקח חלק בעריכתה) השפיעו על המצווה בדרך בלתי הוגנת או במעשהו"
(השופט קיסטר בע"א 529/69 רוזנהויזר נ' כהן [4], בעמ' 97). האנשים האלה
נמנים על "חוג החשודים, כביכול, מראש בעיני החוק" (דברי הסבר להצעת חוק
הירושה מתשי"ב). אלא שפועלו של סעיף 35 לחוק מתקיים גם מקום שבו מוכח

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 כי אין יסוד לחשד וכי הצוואה היא צוואת אמת. "החוק אינו נותן לאנשים אלה
2 האפשרות לנקות עצמם מחשד או מחשש זה" (השופט קיסטר בע"א 529/69
3 הנ"ל [4], שם).

4 במובן זה עומדת ביסוד הוראת סעיף 35 לחוק תכלית של הרתעה: "חשיבותה
5 של הוראה זו היא בכך, שעליה להיות הבלם המרסן כל מי שעשוי להיות זוכה
6 על-פי הצוואה מלגלות כל מעורבות מחשידה בעשייתה. צריך שיהא בה יסוד
7 מרתיע מפני מעורבות כזו כדי להבטיח הגינות ותום-לב בנושא רגיש זה"
8 (השופט ד' לויין בע"א 234/86 הנ"ל [1], בעמ' 156). ההוראה מבוססת על
9 הגישה, כי "אל לו למי שמצפה לטובת הנאה מצוואה ליטול חלק בעריכתה..."
10 (הנשיא – אז השופט – ברק בע"א 851/79 בנדל נ' בנדל [5], בעמ' 109).

11
12 וראו גם - בעמ 1801/16 פלוני נ' פלוני [30.3.2016] וכן בע"מ 384/19 פלוני נ' פלונית
13 [5.9.2019], שם נקבע כך:

14
15 "תכליתו של סעיף 35 היא לשמור על האוטונומיה של המנות. כיבוד רצון המת,
16 והכלל במשפט העברי שלפיו "מצווה לקיים דברי המת" (הרב אשר וייס מנחת
17 אשר – בראשית, פרשת ויחי, סימן סו, תלה-תלט (תשס"ב); תלמוד בבלי, גיטין
18 יד, ב), משמעותם כיבוד רצונו שלו, ולא של אחר. על כן, במקרה שבו הוראות
19 צוואה מזכות את העד לעשיית הצוואה או את הלוקח באופן אחר חלק בעריכתה
20 – דין הצוואה להתבטל. מצוות המחוקק אינה דורשת הוכחת קשר סיבתי בין
21 פעולות העד והלוקח חלק ובין ההוראה המטיבה עמו. התוצאה היא כי על הנהגה
22 להתרחק מפעולת עשיית או עריכת הצוואה. תוצאה זו מגנה על המצווה ומהווה
23 הרתעה ראויה כנגד מעורבות במלאכת עריכת הצוואה על-ידי גורם שעשוי
24 להרוויח מכך."

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

ומן הכלל אל הפרט:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

89. במקרה שלפנינו וכפי שפורט לעיל, המנוחה שיתפה, בזמנים שונים ולאורך תקופה, את חברותיה,

גב' XXX וגב' XXX כי ברצונה להוריש לתובעת את רכושה.

הגב' XXX כלל לא פגשה את התובעת.

הגב' XXX העידה כי למעט פעם אחת, לא שוחחה על זה עם התובעת. באותה פעם שכן שוחחה

עימה – התובעת סירבה לשוחח עימה על הנושא [עמוד 86 שורות 5 ואילך].

90. עוד העידה גב' XXX כי לאחר אחד מאירועי השבץ של המנוחה, היא זו אשר פנתה למנוחה

והעלתה בפניה את הצורך בעריכת צוואה [עמוד 91 שורות 20 – 24].

91. הגב' XXX העידה כי שוחחה עם המנוחה על תוכן הצוואה ורצתה שהדבר יקויים, שכן היה זה

רצון המנוחה.

אין כל ראיה לכך שהיוזמה למהלך זה היתה של התובעת או מי מטעמה.

שוכנעתי מעדותה של הגב' XXX אשר אמינה עלי ביותר, כי היתה זו יוזמה אישית של הגב' XXX

לאור ההיכרות והחברות שלה עם המנוחה.

92. מעדותה של עו"ד XXX אנו למדים כי התקיימה שיחה אחת עם התובעת על מנת לקבל את מספר

תעודת הזהות של התובעת וכן לאחר פטירתה של המנוחה, נוצר בין השתיים קשר על רקע רצונה

של התובעת לקיים את הצוואה וכן היא שילמה לה את שכרה. מלבד זה – לא היה כל קשר אחר או

נוסף.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 93. לעניין זה חשוב שוב לציין ולהדגיש כי הקשר בין המנוחה לעו"ד XXX נוצר ביוזמתה של המנוחה.
2 המנוחה אשר פגשה את עו"ד XXX במסגרת אשפוז לאחר השבץ השלישי, היא זו אשר לחצה
3 על עו"ד XXX לתת לה את מספר הטלפון שלה, יצרה עימה קשר טלפוני, מסרה לה את פרטי תוכן
4 הצוואה ואת רצונה, ואף ביקשה מהאח XXX שיצור קשר עם עו"ד XXX על מנת שתבוא
5 להחתימה.
6
7 עו"ד XXX היא זו שערכה את הצוואה ללא שיתופה של התובעת ועל פי שיחה ישירה של עו"ד
8 XXX עם המנוחה.
9
10 94. אין ראיות לכך שהתובעת היתה מעורבת בהשתלשלות העניינים הזו או כי היתה מעורבת באופן
11 אחר.
12
13 95. עוד אדגיש כי המנוחה ביקשה לשלם לעו"ד XXX ישירות וביקשה כי יביאו לה את ארנקה. בנסיבות
14 שנוצרו מקובל עלי כי התובעת תבקש לפרוע את החוב. אולם פעולה זו נעשתה בדיעבד ולאחר
15 מותה של המנוחה ולפיכך לא מצאתי כי יש ליתן לה משקל כלשהו.
16
17 96. כפי שפורט לעיל, שוכנעתי כי תוכן הצוואה משקף את רצונה האמיתי והחופשי של המנוחה. רצון
18 זה הובע בפני אשת מקצוע [עו"ד XXX] אשר שמעה מהמנוחה באופן ישיר מהו רצונה וערכה את
19 הצוואה בהתאם לאותו רצון.
20
21 הצוואה אף הוקראה למנוחה פעמיים, בשתי הזדמנויות שונות והמנוחה אישרה את תוכנה ואת
22 רצונה.
23
24 סוגיה זו הינה משמעותית ביותר שכן "תפקידו של עורך דין הינו לברר היטב את רצון המנוח
25 ולוודא כי המנוח אכן הבין את משמעות הצוואה והוראותיה, כל אימת שהן חריגות לכאורה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 או מביאות לתוצאות בלתי שגרתיות ויוצאות דופן" [דיני ירושה ועיזבון עמוד 139
2 והאסמכתאות שם].

3

4 והכל – ללא מעורבות או התערבות של התובעת.

5

6 97. לסיכומי של פרק זה: לא שוכנעתי כי היתה מעורבות של התובעת בעריכת הצוואה ו/או בנסיבות
7 חתימתה למעט שיחת טלפון למסירת פרטי מספר זהותה. מדובר במעורבות שולית אשר אין בה כדי
8 להשפיע או לפגוע ברצונה החופשי והאמיתי של המנוחה, כפי שמשקף בתוכן הצוואה, אשר אכן
9 משקף, כפי שפורט, את רצונה האמיתי, המלא והחופשי של המנוחה.

10

11 נטל ההוכחה בעניין זה מוטל על כתפי המתנגד והוא לא עמד בנטל זה. אי לכך נדחות כל טענות
12 המתנגד לעניין זה.

13

14 **השפעה בלתי הוגנת:**

15

16 **מסגרת נורמטיבית:**

17

18 98. סעיף 30 לחוק הירושה קובע לאמור:

19

20 "הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או
21 תרמית – בטלה".

22

23 99. לגבי מהי אם כן, השפעה בלתי הוגנת, מצאתי להביא מהדברים שנפסקו בע"א (י-ם) -12734-07

24

22 א.ב.ז. נ' א.ב.ז. (נבו 3.1.23) שם היטיבו לתאר כך:

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

ת"ע 49012-05-21

1

2 "דוקטרינת ההשפעה הבלתי הוגנת חלה בדיני הירושה (סעיף 30 (א) לחוק
3 הירושה, תשכ"ה-1965). משמעותה - ניצול יתרון פסיכולוגי הנעוץ באמון או
4 בתלות של צד אחד במשנהו, באופן המונע מהצד הנתון להשפעה להפעיל שיקול
5 דעת עצמאי. הדעה המקובלת היא, כי יש להחיל דוקטרינה זו אף על עסקאות
6 מתנה. הכלל הוא, כי אם הצד בעל ההשפעה מנצל את מעמדו ואת תלותו של
7 הצד האחר, באופן שהוא מפיק לעצמו או לצד שלישי יתרון בלתי הוגן על דרך
8 קבלת דבר בעל ערך (בדרך של מתנה, צוואה או חוזה), ניתנת הפעולה לביטול
9 על ידי הצד שפעל תחת אותה השפעה (במקרה של צוואה מדובר על בטלות
10 גמורה)".

11

12 100. לפיכך ובהתאם לפסיקה, ההשפעה הבלתי הוגנת הינה אחד מאותם פגמים שיש בהם כדי
13 להביא לפסלות צוואה. קיומה של השפעה בלתי הוגנת שוללת למעשה את רצונו החופשי והאמיתי
14 של המנוח באופן שתוכנה של הצוואה, לא מהווה ביטוי לרצונו של המנוח, אלא לרצונו של המשפיע
15 (ת"ע 5428-06-14 עזבון המנוחה א' י' ז"ל נ' י' י' (נבו 22.2.16)).

16

17 101. ההבדל בין השפעה לגיטימית לבין השפעה בלתי הוגנת הוא לעתים מעורפל ולא ניתן
18 לתחימה חד-משמעית. הוא נמצא בתחום קביעה ערכית נורמטיבית וקשור במהותה של הגינות,
19 ע"פ מושגים של מוסר אישי וחברתי (ע"א 4902/91 גודמן ואח' נ' ישיבת שם בית מדרש גבוה
20 להוראה ודיינות על שם הרב שלמה מוסאיוף זצ"ל בירושלים, פ"ד מט (2) 441).

21

22 102. המשמעות הינה כי מעבר להוכחת קיומה של השפעה ברמה העובדתית, על בית המשפט
23 להשתכנע מנסיבותיה של אותה השפעה בקיומו של מרכיב בלתי הוגן שיש בה וכי הצוואה היתה
24 פועל יוצא של אותו מרכיב. יודגש כי חשש לקיומה של ההשפעה הבלתי הוגנת והעלאת סברות

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1 וחשדות בעלמא תוך הסתמכות על העובדה שנושלו יורשים לטובת זוכים אחרים, אין בהם כדי
2 להביא לבטלותה של הצוואה מטעם זה (53/88 מרדכי מנלה נ' אברהם ברנדווין מו 048 (1)
3 (1991)).
4
5 103. הפסיקה המנחה לעניין השפעה בלתי הוגנת נקבעה בהלכת מרום לעיל, שם פרט כב'
6 השופט מצא את מבחני המשנה שיש בהם כדי לסייע לבית המשפט לקבוע אם בעת כתיבת צוואתו
7 היה המצווה נתון להשפעה בלתי הוגנת: מבחן התלות והעצמאות, מבחן התלות והסיוע, קשרי
8 המצווה עם אחרים ונסיבות עריכת הצוואה.
9
10 104. יצוין כי לא אחת נקבע כי אין מדובר ברשימה סגורה ולצורך הכרה בקיומה של השפעה
11 בלתי הוגנת אין הכרח כי יתקיימו כל המבחנים שפורטו לעיל. למעשה, די בקיומם של חלק
12 מהמבחנים האמורים כדי להצביע על קיומה של השפעה כאמור ובמקביל רשאי בית המשפט לעשות
13 שימוש במבחנים נוספים לגיבוש הכרעתו.
14
15 105. יש לומר כי למעשה בהלכת מרום הונחו אבני הדרך המרכזיות לבחינת השפעה בלתי
16 הוגנת, אך אלו לא הבלעדיות, כלומר ישנם מקרים בהם שומה על בית המשפט לפרוץ את הגבולות
17 (שנקבעו בהלכת מרום) ולבחון את הראיות כחלק ממכלול. הדברים הללו עולים בקנה אחד עם
18 הרעיון של "הלכת החוטים השזורים" כפי שנקבעה בבע"מ 4459/14 פלונית נ' פלוני (נבו)
19 (6.5.15), שם נפסק כי כי ראוי לבחון את סוגיית ההשפעה הבלתי הוגנת כמכלול. אמנם הנטל
20 להוכיח עילת פסלות זו רובץ על המבקש את פסלות הצוואה אולם לא פעם הראיות הן נסיבתיות.
21 לעיתים "חוטים שונים" של עילות שונות – הגם שלא היה בכוחם לבסס עילה עצמאית – יכולים
22 להישזר יחד לרבדים המחזקים ומבססים קיומה של ההשפעה הבלתי הוגנת העולה כדי שלילת
23 הבחירה החופשית של המצווה. מדובר במבחן דינאמי ורחב קשת החיים. (ראו גם דברי כב' השופט
24 שוחט בעמ"ש 45610-09-12 ז' ג' א' נ' ג' א' (נבו 19.5.14)).
25

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

ומן הכלל אל הפרט:

- 1
2
3
4 106. המומחית בחוות דעתה מפרטת כי מצב בדומה למצבה של המנוחה, עלול לעורר שאלה של
5 השפעה בלתי הוגנת. המומחית מציינת כי קרובי המשפחה לא עורבו בתהליך קבלת ההחלטה על
6 הצוואה. נקודה זו אין בה כל ייחוד ולא ברור מדוע היה על המנוחה לערב אותם בתהליך ההחלטה
7 על הצוואה, על אחת כמה וכמה לאור מערכת היחסים השטחית אשר תוארה לעיל וכאשר המנוחה
8 נמנעה מלשתף אותם בפרטים אחרים מחייה והיא שמרה על עצמאותה ופרטיותה.
9
10 107. בכל אופן, בחומר שלפני, אין כל ראיות להשפעה בלתי הוגנת של התובעת על המנוחה.
11
12 108. בחודשים האחרונים לפני מותה, נותרה המנוחה בקשר חברי עם כל חבריה ומכריה: עם
13 השכנה גב' XXX אשר העידה על תדירותו הרבה של הקשר, עם שכנים נוספים שסייעו לה בקניות
14 ובדברים נוספים, עם המט"בית גב' XXX אשר שהתה עם המנוחה שלושה ימים בכל שבוע, נפגשה
15 ושוחחה באופן תדיר עם חברותיה [עם הגב' XXX על בסיס כמעט יום יומי], עם עו"ד XXX ועם
16 האח XXX אשר העיד על כך שהמנוחה מתקשרת אליו מפעם לפעם ושואלת לשלומם ולשלום בני
17 משפחתו ועוד.
18
19 המנוחה הלכה לקופת החולים, לפיזיותרפיה ולבדיקות וכיוצ"ב.
20
21 109. לא היה כל שינוי באורחות חייה ועל פי עדותן של המט"בית גב' XX והשכנה גב' XXX
22 – התובעת אף לא הגיעה לבקר את המנוחה לעיתים קרובות.
23
24 110. אין כל ראיות לכך שהתובעת בודדה את המנוחה ממעגל חבריה ו/או מכריה או כי פעלה
25 ליצור תלות בינה לבין המנוחה, מה גם שע"פ העדויות שלפני, המנוחה נעזרה בשכניה ובמט"בית.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

- 1
2 111. כפי שעולה מעדויותיהם של עו"ד XXX והאח XXX, המנוחה אף יצרה עימם קשרים חברתיים
3 חדשים במהלך האשפוז לאחר השבץ השלישי ושמרה עימם על קשר זה.
4
5 נותר בעינו אף הקשר הטלפוני עם גב' XXX והמתנגד.
6
7 112. מהעדויות עולה כי אף אם חברותיה של המנוחה [גב' XXX וגב' XXX] שוחחו עם
8 המנוחה על תוכן הצוואה והשפיעו עליה לערוך אותה ולחתום עליה, אין מדובר בהשפעה בלתי
9 הוגנת ועל אחת כמה וכמה לא של התובעת. כל שרצו החברות וכך העידו לפני וגם בנקודה זו,
10 מוצאת אני את העדויות כאמינות ביותר, הוא לסייע לה להגשים את רצונה. זאת ותו לא.
11
12 113. אין לפני כל ראיות לכך שהתובעת ניצלה את מצבה של המנוחה ומהחומר שלפני עולה כי
13 המנוחה היא זו אשר יזמה, כפי שפורט בהרחבה לעיל ומתוך רצון חופשי ומלא, את עריכת הצוואה,
14 תוכנה וחתימתה.
15
16 114. גם לעניין זה לא הרים המתנגד את נטל ההוכחה ולא הוכח בפני כי הצוואה יהנה פרי
17 השפעה בלתי הוגנת. לפיכך נדחות בזה טענות המתנגד לעניין זה.
18
19 115. למען הסר הטוב אציין כי לא מצאתי כי בנסיבות דנן להחיל את הלכת החוטם השזורים
20 וגם טענה זו נדחית בזאת.
21

סוף דבר:

- 22
23 116. ההתנגדות למתן צו לקיום צוואה נדחית בזאת והבקשה למתן צו לקיום צוואת
24 המנוחה - מתקבלת.
25

26 צו פורמאלי לקיום הצוואה – ייחתם בנפרד.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

16 דצמבר 2024

ת"ע 48950-05-21 חלבי נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'
ת"ע 49012-05-21

1 הוצאות ההליך – המתנגד ישא בהוצאות ההליכים שלפני בסך של 20,000 ₪ אשר ישולמו על ידו לתובעת,
2 בתוך 30 ימים.

3 המזכירות תשיב את יתרת הפיקדון אשר בידיה אשר הופקד עבור המומחים למי ששילמו, אולם אם
4 המשלם היה הנתבע - או אז תעביר המזכירות את הסכום שנותר בקופת בית המשפט [על פירותיו]
5 לתובעת ע"ה הוצאות ההליך וזאת ככל שלא תוגש התנגדות לכך בתוך 10 ימים.

6 בכך באו התיקים אשר בכותרת פסק דין זה לסיומם.

7 המזכירות תשלח העתק מפסק הדין לצדדים ותסגור את התיקים שבכותרת פסק הדין.

8 מאושר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

9

10 ניתן היום, ט"ו כסלו תשפ"ה, 16 דצמבר 2024, בהעדר הצדדים.

11

12 אורלי שמאלי-כתב, שופטת בכירה

13

14

15

16

17

18